

Kongregacija za ustanove posvećenoga života i društva apostolskoga života

BRATSKI ŽIVOT U ZAJEDNICI

(1994.)

UVOD

"Congregavit nos in unum Christi amor"
"Ujedinila nas je zajedno Kristova ljubav"

1. Krist je sjedinio mnoštvo učenika da budu jedno, da bi mogli kao On i zahvaljujući Njemu, u Duhu, odgovarati Očevoj ljubavi, ljubeći ga "svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom snagom svojom" (Pnz 6,5) i ljubeći bližnjega "kao sami sebe" (usp. Mt 22,39).

Među tim učenicima, oni okupljeni u redovničkim zajednicama, žene i muškarci "iz svakoga naroda i plemena, puka i jezika" (Otk 7,9), bili su i još uvijek su posebno rječit izričaj uzvišene i beskrajne Ljubavi. Redovničke zajednice nisu rođene "od krvi, ni od volje tjelesne", ni od osobnih simpatija ili ljudskih razloga, nego "od Boga" (Iv 1,3), od božanskog poziva te od božanske privlačivosti; živi su znak prvenstva Božje ljubavi koja izvodi svoja čudesa, te ljubavi prema Bogu i prema braći, kao što je to očitovao i činio Isus Krist.

Zbog njihove istaknute uloge u životu i svetosti Crkve, važno je ispitati život konkretnih redovničkih zajednica i onih monastičkih i kontemplativnih, kao i onih koje su se posvetile apostolskoj djelatnosti, svaka prema svom specifičnom svojstvu. Ono što će biti rečeno o redovničkim zajednicama želi se prenijeti i na zajednice društava apostolskog života, imajući pritom na umu njihov vlastiti karakter i njihovo zakonodavstvo.

a) Tema ovog dokumenta računa s ovom činjenicom: fizionomija koju danas pokazuje u mnogim zemljama "bratski život u zajedništvu", otkriva mnoge preobrazbe s obzirom na prošlost. Te preobrazbe, kao i nade i razočaranja koji su ih pratili i još ih uvijek prate, zahtijevaju razmišljanje u svjetlu II. vatikanskoga sabora. Dovele su do pozitivnih učinaka, ali i onih drugih osporivih. Iznijele su na svjetlo nemali broj evanđeoskih vrednota dajući novu životnu snagu redovničkoj zajednici, ali su također pobudile pitanja tako da su zasjenjeni neki tipični elementi toga istoga bratskog života življenoga u zajednici. U nekim mjestima čini se da je redovnička zajednica izgubila važnost u očima redovnika i redovnica te izgleda kao da više nije ideal koji treba slijediti.

Mnoge zajednice su mirno i hitro htjele procijeniti tu preobrazbu, kako bi što bolje odgovorile svom pozivu u narodu Božjem.

b) Postoje mnogi čimbenici koji su odredili promjene kojima smo svjedoci:

- "Povratak izvorima kršćanskog života i prvotnom nadahnuću ustanova."¹ Takav dublji i potpuniji susret s Evanđeljem i prvim prodorom osnivaateljske karizme bio je snažan poticaj prema stjecanju pravog duha koji nadahnjuje bratstvo, prema strukturama te posredničkim mogućnostima koje će ga primjereno izraziti. Tamo gdje je susret s tim izvorima i izvornim nadahnućem bio djelomičan ili slab, zajednički bratski život je upao u rizike i doživio stanovitu iscrpljenost.

- Taj se pak proces dogodio i unutar drugih općenitijih razvoja, koji ga egzistencijalno okružuju, i njegovim utjecajima nije mogao izbjeći redovnički život.²

Redovnički život je vitalni dio Crkve i živi u svijetu. Vrijednosti i protuvrijednosti koje bujaju u nekom razdoblju ili kulturnoj sredini, te društvene strukture koje ih otkrivaju, kucaju na vrata života svih, podrazumijevajući tu i Crkvu i njene redovničke zajednice. Ove posljednje ili su evanđeoski kvasac u društvu, navještaj Radosne vijesti u svijetu, proglašavanje vremena nebeskog Jeruzalema, ili ih pak zahvaća kraće ili duže propadanje jer su se izjednačile sa svijetom. Stoga razmišljanje i novi prijedlozi o "bratskom životu u zajedništvu" moraju računati s tom okolnošću.

- I razvoj Crkve duboko je utjecao na redovničke zajednice. II. vatikanski sabor, kao milosni događaj i najviši izričaj pastoralnog vođenja Crkve u ovom stoljeću, imao je odlučan utjecaj na redovnički život: ne samo snagom dekreta *Perfectae caritatis*, koji je posvećen tom životu, nego i saborskom ekleziologijom i svakim svojim dokumentom.

Zbog svih tih razloga, ovaj dokument, prije negoli će izravno ući u žarište, započinje kratkim pregledom promjena što su se dogodile na područjima koja su mogla izbližega utjecati na kakvoću bratskog života i na njegove načine ostvarenja u raznim redovničkim zajednicama.

TEOLOŠKI RAZVOJ

2. II. vatikanski sabor je dao temeljni doprinos novoj procjeni "bratskog života u zajedništvu" i obnovljenoj viziji redovničke zajednice.

Razvoj ekleziologije je više od svih drugih čimbenika utjecao na razvitak shvaćanja redovničke zajednice. II. vatikanski sabor je ustvrdio da redovnički život "nerazdvojivo" (*inconcusse*) pripada životu i svetosti Crkve te ga je smjestio upravo u središte svog otajstva zajedništva i svetosti.³

Redovnička zajednica, dakle, sudjeluje u obnovljenoj i produbljenoj viziji Crkve. Iz toga slijede neke posljedice

a) *Od Crkve-Misterija do misterijske dimenzije redovničke zajednice*

Redovnička zajednica nije jednostavni skup kršćana koji traže osobnu savršenost. Mnogo dublje od toga, ona je kvalificirano sudjelovanje i sve-

1 PC 2.

2 Usp. PC 2-4.

3 Usp. LG 44d.

dočenje Crkve-Misterija, ukoliko je živi izraz i povlašteno ostvarenje njenog osobitog "zajedništva", velike trojstvene "koinonie" u kojoj je Otac htio da ljudi u Sinu te u Duhu Svetom sudjeluju.

b) *Od Crkve-Zajedništva do zajedničarsko-bratske dimenzije redovničke zajednice*

Redovnička zajednica, svojom strukturom, svojim obrazloženjima, svojim odredbenim vrijednostima, čini da bude javno vidljiv i neprestano zamjetljiv dar bratstva što ga je Krist poklonio čitavoj Crkvi. Stoga redovnička zajednica ima zadaću koje se ne može odreći, poslanje da bude i da se očituje kao snažna ćelija bratskog zajedništva koja je znak i poticaj svima krštenima.⁴

c) *Od karizmama nadahnute Crkve do karizmatičke dimenzije redovničke zajednice*

Redovnička zajednica je ćelija bratskog zajedništva pozvana da živi nadahnuta osnivateljskom karizmom; dio je organskog zajedništva čitave Crkve koju Duh uvijek obogaćuje različitostu službi i karizmi.

Da bi netko bio član takve zajednice, potrebna mu je posebna milost zvanja. U zbilji članovi neke redovničke zajednice okupljeni su *zajedničkim Božjim pozivom* u svjetlu *osnivateljske karizme*, tipičnim zajedničkim crkvenim posvećenjem i zajedničkim odgovorom u sudjelovanju "u iskustvu Duha", koje je živio i dalje prenio osnivač i njegovo poslanje u Crkvi.⁵

Ona sa zahvalnošću želi primiti i "jednostavnije i raširenije"⁶ karizme, koje Bog podjeljuje za dobro Tijela svim njegovim udovima. Redovnička zajednica postoji radi Crkve, da je očituje i obogaćuje⁷, da je čini što spremnijom u obavljanju njena poslanja.

d) *Od Crkve-sakramenta jedinstva do apostolske dimenzije redovničke zajednice*

Smisao apostolata jest privesti čovječanstvo, po božanskoj ljubavi, k sjedinjenju s Bogom i njegovu jedinstvu. Bratski život u zajedništvu, kao izraz sjedinjenja što ga je izvela ljubav Božja, osim što je bitno svjedočanstvo za evangelizaciju, ima veliku važnost za apostolsko djelovanje i njegovu konačnu svršnost. Odatle snaga znaka i sredstva bratskog zajedništva redovničke zajednice. Bratsko zajedništvo se, naime, nalazi na početku i na svršetku apostolata.

Učiteljstvo je Sabora zatim produbilo i obogatilo novim doprinosima obnovljenu viziju redovničke zajednice.⁸

⁴ Usp. PC 15a; LG 44c.

⁵ Usp. MR 11.

⁶ LG 12.

⁷ Usp. MR 14.

⁸ Usp. ET 30-39; MR 2, 3, 10, 14; EE 18-22; PI 25-28; kan. 602.

KANONSKI RAZVOJ

3. *Zakonik kanonskoga prava* (1983.) konkretizira i pobliže određuje sa-borske odredbe koje se odnose na zajedničarski život.

Kad se govori o "zajedničkom životu", treba jasno razlikovati dva vida.

Dok je *Zakonik* iz 1917.⁹ dopuštao pomisao da je usredotočen na vanjske elemente i jednolikost stila života, II. vatikanski sabor¹⁰ i novi *Zakonik*¹¹ izričito inzistiraju na duhovnoj dimenziji i bratskoj vezi koja mora u ljubavi povezivati sve članove. Novi je *Zakonik* sažeo ta dva vida kad kaže da članovi redovničke ustanove "žive bratskim životom u zajedništvu".¹²

U zajedničarskom se životu mogu razlikovati dva elementa sjedinjenja i jedinstva među članovima:

- Prvi, duhovniji, je "bratstvo" ili "bratsko zajedništvo", koje polazi od srdaca nadahnutih ljubavlju. Naglašava "zajedništvo života" i međuosobni odnos.¹³

- Drugi, vidljiviji, je "život u zajedništvu" ili "život zajednice", koji se sastoji od "stanovanja u zakonito osnovanoj kući" i "vođenja zajedničkog života" putem vjernosti istim propisima, sudjelovanja u zajedničkim činima, surađivanja u zajedničkim službama.¹⁴

U različitim zajednicama sve se živi "prema vlastitom načinu"¹⁵, prema karizmi i zakonu vlastite ustanove¹⁶. Odatle važnost vlastitog prava koje mora primijeniti na zajedničarski život baštinu svake ustanove i sredstva da se ona ostvare.¹⁷

Posve je jasno da se "bratski život" neće automatski ostvariti obdržavanjem propisa koji određuju zajednički život, ali je očito da je cilj života u zajedništvu snažno podupirati bratski život.

RAZVOJ U DRUŠTVU

4. Društvo se neprestance razvija, a redovnici i redovnice koji nisu od ovoga svijeta, ali ipak u svijetu žive, osjećaju utjecaje tog razvitka.

Sjetimo se samo nekih faktora koji su najizravnije utjecali na redovnički život općenito, a posebno na redovničku zajednicu.

a) *Pokreti za političko i društveno oslobođenje* u Trećem svijetu te porast procesa industrijalizacije doveli su posljednjih desetljeća do velikih društvenih promjena, do posebne pažnje upućene "razvitku naroda" i stanjima siromaštva i bijede. Mjesne su Crkve živo reagirale na te razvoje.

9 Usp. kan. 594, § 1.

10 Usp. PC 15.

11 Usp. kan. 602, 619.

12 Kan. 607, § 2.

13 Usp. kan. 602.

14 Usp. kan. 608, 665, § 1.

15 Kan. 731, § 1.

16 Kan. 607, § 2; kan. 602.

17 Kan. 587.

Iznad svega je u Latinskoj Americi, kroz opća zasjedanja latinskoameričkog episkopata u *Medellinu*, *Puebli* i *San Domingu*, u prvi plan stavljeno "evanđeosko i povlašteno opredjeljenje za siromahe"¹⁸, s dosljednim naglašavanjem društvenog angažiranja.

Redovničke zajednice su time snažno prodrmane i mnoge su potaknute da premisle način svoje prisutnosti u društvu u smislu neposrednijeg služenja siromasima, čak i svojim uključivanjem u njihovu sredinu.

Porastom vrlo velike bijede u predgrađima velikih gradova i osiromašenjem sela ubrzan je proces "premještanja" nemalog broja redovničkih zajednica prema tim ljudskim sredinama.

Svugdje se nameće izazov inkulturacije. Kultura, predaje, mentalitet neke zemlje utječu i na načine kako će se ostvarivati bratski život u redovničkim zajednicama.

Osim toga, noviji široki migracijski pokreti postavljaju problem suživota različitih kultura i izazivaju rasne reakcije. Sve to ima odjeka i na više-kulturalne i višerasne redovničke zajednice, koje su sve brojnije.

b) *Obrana osobne slobode i ljudskih prava* temelj je zamašnog procesa demokratizacije, koji je išao u prilog gospodarskom razvitku i rastu građanskog društva.

U razdoblju neposredno nakon Sabora taj je proces - posebno na Zapadu - podvrgnut ubrzanju koje je označeno momentima asemblearizma (prenaglašene važnosti sastanaka) i protuautoritativnim stavovima.

Oporba autoritetu nije poštjedjela ni Crkvu ni redovnički život s očiglednim posljedicama na zajedničarski život. Jednostrano i pretjerano naglašavanje slobode pridonijelo je da se na Zapadu raširi kultura individualizma, a oslabi ideal zajedničkog života i obveze prema zajedničarskim planovima.

Treba isto tako upozoriti i na jednostrane reakcije: bježanje u sigurne okvire autoriteta, koji se zasnivaju na slijepom povjerenju u pouzdano vodstvo.

c) *Promaknuće žene*, prema Ivanu XXIII. jedan od znakova vremena, imalo je nemale odjeka u životu kršćanskih zajednica u različitim zemljama.¹⁹ Premda u nekim krajevima utjecaj krajnjih struja feminizma duboko uvjetuje redovnički život, gotovo svugdje ženske redovničke obitelji istražuju pozitivne oblike zajedničkog života, za koje smatraju da su prikladniji za obnovljenu svijest o identitetu, dostojanstvu i ulozi žene u društvu, u Crkvi te u redovničkom životu.

d) *Eksplוזija komunikacija* je od šezdesetih godina značajno, a kojiput i dramatično utjecala na opću razinu obaviještenosti, na osjećaj za društvenu i apostolsku odgovornost, na apostolsku pokretljivost, kakvoću unutarnjih odnosa, a da i ne govorimo o stilu života i ozračju prihvaćanja koje mora biti svojstveno redovničkoj zajednici.

e) *Konzumizam i hedonizam*, zajedno sa slabljenjem vizije vjere, što je svojstveno sekularizmu, u mnogim krajevima nisu pustili po strani redovničke zajednice, stavivši na tešku kušnju sposobnost nekih "da se odupru

18 SD 178, 180.

19 Usp. MD; GS 9, 60.

zlu", ali također i stvarajući nove stilove osobnog i zajedničkog života, koji su jasna evanđeoska svjedočenja našem svijetu.

Sve je to stvorilo izazov i poziv da se snažnije žive evanđeoski savjeti i da se podupre svjedočenje kršćanske zajednice.

PROMJENE U REDOVNIČKOM ŽIVOTU

5. Postoje u ovim godinama promjene koje su duboko utjecale na redovničke zajednice.

a) *Nova konfiguracija u redovničkim zajednicama.* U mnogim zemljama porast državnih inicijativa tamo gdje je djelovao redovnički život, kao što su javna pomoć, škola i zdravstvo, uz opadanje zvanja, doveo je do toga da je manje redovnika u djelatnostima koje su tipične za apostolske ustanove.

Smanjuju se tako velike redovničke zajednice u službi vidljivih djelovanja, a koja su dugo vremena bila karakteristična za fizionomiju različitih ustanova.

Istovremeno, u nekim krajevima prednost imaju male zajednice sastavljene od redovnika koji se uključuju u poslove koji ne pripadaju ustanovi, premda su često također u skladu s karizmom same ustanove. To značajno utječe na tip zajedničkog života, zahtijevajući promjene u tradicionalnim ritmovima.

Koji put iskrena želja za služenjem Crkvi, prijanjanje uz djelovanje ustanove, kao i hitni zahtjevi mjesne Crkve mogu lako dovesti redovnike i redovnice do toga da se preopterete poslom, a posljedica toga je manje raspoloživog vremena za zajednički život.

b) *Porast zahtjeva za angažiranjem* kako bi se odgovorilo pozivima u najhitnijim potrebama (siromasi, drogirani, izbjeglice, ljudi na rubu, hendikepirani, bolesnici svake vrste) na strani je redovničkog života pobudio odgovore udivljenja i čuđenja vrijednog predanja.

To je pak istaknulo i zahtjev za promjenama u tradicionalnoj fizionomiji redovničkih zajednica, jer neki smatraju da su premalo sposobne suočiti se s novim situacijama.

c) *Način shvaćanja i življenja vlastitog rada* u sekulariziranom okviru, shvaćenog prvenstveno kao obavljanje nekog obrta ili određene profesije, a ne kao odvijanje poslanja evangelizacije, zasjenio je kojiput stvarnost posvećenja i duhovnu dimenziju redovničkog života, tako da se čak i bratski život u zajedništvu počeo smatrati zaprekom samome apostolatu ili posve funkcionalnim sredstvom.

d) *Novo poimanje osobe* uronjeno je u postkoncilsku neposrednost sa snažnim naglascima vrijednosti osobe i njenih inicijativa. Odmah zatim pokazao se živi osjećaj za zajednicu shvaćenu kao bratski život koji se gradi više na kakvoći međuosobnih odnosa negoli na formalnim vidovima opsluživanja pravila.

Ti su naglasci tu i tamo radikalizirani (odatle i suprotstavljene težnje individualizma i komunitarizma), a da se isto tako nije postigla zadovoljavajuća ravnoteža.

e) *Nove strukture upravljanja* koje proizlaze iz obnovljenih konstitucija,

zahtijevaju mnogo veće sudjelovanje redovnika i redovnica. Odatle pojava različitog načina suočavanja s problemima kroz zajedničarski dijalog, suodgovornost i supsidijarnost. Svi su članovi zainteresirani za probleme svoje zajednice. To u velikoj mjeri mijenja međuosobne odnose s posljedicama na gledanje na vlast. U nemalo slučajeva u praksi to nameće napore da se točno odredi mjesto vlasti u novom okviru.

Sklop gore spomenutih promjena i nastojanja utjecao je duboko, ali i različito, na fizionomiju redovničkih zajednica.

Te su razlike kojiput prilično velike - što je i lako shvatljivo - zbog raznolikosti kultura i različitih kontinenata, zbog činjenice jesu li zajednice ženske ili muške. Ovisno o tipu redovničkog života i ustanove, o različitim djelatnostima i relativno novom čitanju i novom ostvarivanju karizme osnivača, razlike dolaze od različitog načina postavljanja pred društvo i Crkvu, od različitog prihvatanja vrijednosti što ih je predložio Sabor, od različitih predaja i načina zajedničkog života i različitih načina izvršavanja vlasti i promicanja obnove trajne formacije. Problematike su, naime, samo djelomično zajedničke, one zapravo više teže diferenciranju.

CILJEVI DOKUMENTA

6. U svjetlu tih novih situacija cilj je ovog dokumenta da podrži napore koje su poduzele mnoge zajednice redovnika i redovnica da poboljšaju kakvoću svoga bratskog života. To će biti učinjeno ponudom nekih kriterija prosudbe u svrhu autentične evanđeoske obnove.

Ovaj dokument, osim toga, kani ponuditi točke za razmišljanje onima koji su se udaljili od zajedničarskog života, kako bi ozbiljno ponovno razmislili o nužnosti bratskog života za onoga koji se posvetio Gospodinu u nekoj redovničkoj ustanovi ili se učlanio u neku družbu apostolskog života.

7. U tu se svrhu iznosi sljedeće:

a) Redovnička zajednica *kao dar*: prije negoli je ljudski plan, bratski život u zajedništvu je plan Boga koji želi priopćiti svoj život zajedništva.

b) Redovnička zajednica *kao mjesto gdje se postaje braćom*: najprikladniji putovi za izgradnju kršćanskog bratstva sa strane redovničke zajednice.

c) Redovnička zajednica *kao mjesto i subjekt poslanja*: konkretna opredjeljenja koja je redovnička zajednica pozvana izvršiti u različitim situacijama i kriteriji prosudbe.

Da bismo se uveli u misterij zajedništva i bratstva, kao prvo, prije negoli poduzmemo nužnu prosudbu za obnovu evanđeoskog sjaja u našim zajednicama, potrebno je ponizno zazvati Duha Svetoga da učini ono što samo On može učiniti: "Dat ću vam novo srce, nov duh udahnut ću u vas! Izvadit ću iz tijela vašega srce kameno i dat ću vam srce od mesa... I bit ćete moj narod, a ja ću biti vaš Bog" (Ez 36,26-28).

Prvo poglavlje

DAR ZAJEDNIŠTVA I ZAJEDNICE

8. Prije negoli ljudska građevina, redovnička je zajednica dar Duha. Redovnička zajednica, naime, vuče podrijetlo iz ljubavi Božje razlivena u srcima po Duhu i Duh je gradi kao pravu obitelj sjedinjenu u ime Gospodnje.²⁰

Stoga se redovnička zajednica ne može razumjeti ako se ne pođe od toga da je ona dar Odozgo, od njena misterija, od njena ukorjenjenja u samo Trojstvo, koje je sveto i posvećujuće, koje je želi kao dio misterija Crkve, za život svijeta.

CRKVA KAO ZAJEDNIŠTVO

9. Stvorivši ljudsko biće na svoju sliku i priliku, Bog ga je stvorio za zajedništvo. Bog stvoritelj koji se objavio kao Ljubav, Trojstvo, Zajedništvo, pozvao je čovjeka da uđe u najdublji odnos s njime te u međuosobno zajedništvo, to jest u sveopće bratstvo.²¹

Najviši poziv čovjeka je ovo: ući u zajedništvo s Bogom i s drugim ljudima koji su njegova braća.

Taj je Božji plan pokvaren grijehom, koji je raskinuo svaku vrstu veze: između ljudskog roda i Boga, između muškarca i žene, između brata i brata, između narodâ, između čovječanstva i stvorenoga.

Otac je u svojoj velikoj ljubavi poslao svoga Sina da, kao novi Adam, obnovi i dovede cijelo čovječanstvo u potpuno jedinstvo. Došavši među nas, On je stvorio novi narod Božji, okupivši oko sebe apostole i učenike, muževe i žene, živu prispodobu ljudske obitelji okupljene u jedinstvo. Njima je navijestio sveopće bratstvo u Ocu, koji je od nas učinio svoju obitelj, svoju djecu, braću i sestre međusobno. Na taj je način naučavao jednakost u bratstvu i pomirenje u oproštenju. Preokrenuo je odnose vlasti i gospodarenja, dajući sam primjer kako treba služiti i postavljati se na zadnje mjesto. Za vrijeme Posljednje večere povjerio im je novu zapovijed međusobne ljubavi: "Zapovijed vam novu dajem: ljubite jedni druge; kao što sam ja ljubio vas, tako i vi ljubite jedni druge" (*Iv* 13,34; usp. 15,12); ustanovio je Euharistiju koja, učinivši nas pričesnicima istoga kruha i istoga kaleža, hrani uzajamnu ljubav. Obratio se stoga Ocu moleći, kao sažetak svojih želja, jedinstvo svih oblikovano prema trojstvenom jedinstvu: "Da svi budu jedno. Kao što si ti, Oče, u meni i ja u tebi" (*Iv* 17,21).

Predavši se potom volji Očevoj, u vazmenom je otajstvu izvršio ono jedinstvo koje je učenike učio živjeti i koje je molio od Oca. Svojom je smrću na križu razorio zid podjele među narodima pomirivši sve u jedinstvo (usp. *Ef* 2,14-16), učeći nas tako da su zajedništvo i jedinstvo plod dioništva u njegovu otajstvu smrti.

20 Usp. *PC* 15a; kan. 602.

21 Usp. *GS* 3.

Dolazak Duha Svetoga, prvi dar vjernicima, ostvario je jedinstvo koje je htio Krist. Izliven u dvorani Posljednje večere na učenike s Marijom, dao je Crkvi vidljivost, koja je od prvog časa označena kao bratstvo i zajedništvo u jedinstvu jednog srca i jedne duše (usp. *Dj* 4,32).

To zajedništvo je veza ljubavi koja međusobno spaja sve udove istog Tijela Kristova, a Tijelo sa svojom Glavom. Ta ista životvorna prisutnost Duha Svetoga²² čini u Kristu organsku povezanost: On ujedinjuje Crkvu u zajedništvu i u misteriju, usklađuje je i upravlja različitim hijerarhičkim i karizmatičkim darovima, koji se međusobno nadopunjuju, i uljepšava je svojim plodovima.²³

Na svom putovanju po ovome svijetu Crkva, jedna i sveta, neprestano je označena napetošću, često bolnom, prema brojčanom jedinstvu. Kroz svoj povijesni put ona je postala sve svjesnijom da je narod i obitelj Božja, Kristovo Tijelo, Hram Duha, Sakrament najdubljeg jedinstva ljudskoga roda, slika Trojstva. II. vatikanski sabor je istaknuo, kao možda nikada prije, tu misterijsku i zajedničarsku dimenziju Crkve.

REDOVNIČKA ZAJEDNICA - IZRAZ CRKVENOG ZAJEDNIŠTVA

10. Posvećeni je život sve od svog početka gajio tu najdublju narav kršćanstva. Redovnička se zajednica, naime, smatrala neprekinutom nasljednicom skupine koja je slijedila Isusa. On ih je osobno pozvao, jednog po jednog, da žive u zajedništvu s njime i s drugim učenicima i da s njime dijele život i sudbinu (usp. *Mk* 3,13-15), da na taj način budu znak života i zajedništva što ga je On uspostavio. Prve su monastičke zajednice gledale na zajednicu učenika koji su slijedili Krista i na onu jeruzalemsku kao na ideal života. Poput Crkve koja se tek rodila, imajući jedno srce i jednu dušu, monasi, okupivši se oko jednoga duhovnog vođe, opata, odlučiše živjeti radikalno zajedništvo materijalnih i duhovnih dobara te jedinstvo koje je uspostavio Krist. Ta zajednica nalazi svoj arhetip i svoj ujedinjujući dinamizam u životu i jedinstvu Osoba Presvetoga Trojstva.

U sljedećim vjekovima nastali su mnogobrojni oblici zajedništva pod karizmatičkim djelovanjem Duha. On koji poniče ljudsko srce, izlazi ususret i odgovara njegovim potrebama. Podiže tako muškarce i žene koji, prosvijetljeni Evanđeljem i osjetljivi za znakove vremena, udahnuju život novim redovničkim obiteljima, stoga i novim modalitetima, da se ostvari isto zajedništvo u različitosti službi i zajednica.²⁴

Ne može se, naime, jednoznačno govoriti o redovničkoj zajednici. Povijest posvećenog života svjedoči o različitim modalitetima jednog zajedništva, već prema naravi pojedinih ustanova. Tako danas možemo promatrati "čudesnu različitost" redovničkih obitelji kojima je Crkva bogata i koje je čine prikladno opremljenom za svako dobro djelo²⁵, pa stoga i različitost oblika redovničkih zajednica.

22 Usp. *LG* 7.

23 Usp. *LG* 4; *MR* 2.

24 Usp. *PC* 1; *EE* 18-22.

25 Usp. *PC* 1.

Ipak, u različitosti svojih oblika, bratski se život u zajedništvu uvijek pojavljivao kao radikalizacija zajedničkoga bratskog duha koji ujedinjuje sve kršćane. Redovnička zajednica je pojava koja čini vidljivim zajedništvo koje utemeljuje Crkvu te je ujedno proroštvo jedinstva kome ona teži kao svom konačnom cilju. "Redovnici, kao stručnjaci zajedništva, pozvani su da budu, u crkvenoj zajednici i svijetu, svjedoci i izvođači plana koji je, po Bogu, na vrhu povijesti čovjeka. Najprije, zavjetovanjem evanđeoskih savjeta, koje žar ljubavi oslobađa od svake zapreke, oni zajedničarski postaju proročki znak najdubljeg sjedinjenja s najviše ljubljenim Bogom. Nadalje, svakidašnjim iskustvom zajedništva života, molitve i apostolata, kao bitne i razlikovne sastavnice njihova načina posvećena života, postaju znak bratskog zajedništva. Oni, naime, svjedoče u svijetu često tako duboko razdijeljenom i pred svom svojom braćom u vjeri, zajedništvo dobara, bratsku ljubav, plan života i djelovanja, do kojeg su došli jer su prihvatili poziv da slobodnije te izblizega slijede Krista Gospodina, poslanog od Oca da, kao prvorodenac među mnogom braćom, ustanovi, darom svog Duha, novo bratsko zajedništvo."²⁶

Sve će to biti to vidljivije što se oni budu više osjećali ne samo s Crkvom i u Crkvi, nego također što se budu više osjećali Crkvom, poistovjećujući se s njom u punom zajedništvu s njenim naučavanjem, njenim pastirima, njenim vjernicima, njenim poslanjem u svijetu.²⁷

Posebno je znakovito svjedočenje kontemplativaca i kontemplativki. Bratski život po njima ima šire i dublje dimenzije koje proizlaze iz temeljnog zahtjeva toga posebnog zvanja, odnosno od traženja jedino Boga u tišini i molitvi.

Njihova neprestana pažnja usmjerena na Boga čini osjetljivijom i obzirnijom pažnju prema drugim članovima zajednice, te kontemplacija postaje oslobađajućom silom od svakog oblika sebičnosti.

Bratski život u zajedništvu u nekom samostanu poziv je da se postane živim znakom otajstva Crkve: što je veće otajstvo milosti, to je bogatiji plod spasenja.

Na taj način Duh Gospodnji, koji je okupio prve vjernike i koji neprestano sabire Crkvu u jednu te istu obitelj, sabire te hrani redovničke obitelji koje, putem svog zajedništva posijane po čitavoj zemlji, imaju poslanje da budu posebno čitljivi znakovi najdubljeg zajedništva koje nadahnjuje i čini Crkvu, i da budu potporanj ostvarenju plana Božjega.

Drugo poglavlje

REDOVNIČKA ZAJEDNICA - MJESTO GDJE SE POSTAJE BRAĆOM

11. Iz dara zajedništva izvire obveza izgradnje bratstva, to jest da se postane braćom i sestrama u određenoj zajednici u koju su njeni članovi

²⁶ RPU 24.

²⁷ Usp. PI 21-22.

pozvani da žive skupa. Od zadivljenog i zahvalnog prihvaćanja stvarnosti božanskog zajedništva kojemu dionici postaju bijedna stvorenja, proizlazi uvjerenje o nužnoj obvezi da ono bude što bolje vidljivo izgradnjom zajednica ispunjenih "radošću i Duhom Svetim" (Dj 13,52).

I u našem vremenu i za naše vrijeme potrebno je ponoviti to "božansko-ljudsko" djelo izgradnje zajednica braće i sestara, držeći se tipičnih uvjeta ovog vremena, u kojem je teološka, kanonska, društvena i strukturalna obnova snažno utjecala na fizionomiju i život redovničke zajednice.

Polazeći od nekih konkretnih situacija, žele se ponuditi korisne upute da se pomogne napor neprestane evanđeoske obnove zajednice.

DUHOVNOST I ZAJEDNIČKA MOLITVA

12. U svojoj prvenstvenoj mističnoj sastavnici svaka se autentična kršćanska zajednica pokazuje "u samoj sebi kao teološka stvarnost, predmet kontemplacije".²⁸ Iz toga slijedi da je redovnička zajednica prije svega misterij koji treba promatrati i prihvaćati zahvalnim srcem u jasnoj dimenziji vjere.

Kada se zaboravi ta mistična i teološka dimenzija koja povezuje s otajstvom prisutnoga božanskog zajedništva i priopćenog zajednici, tada se neizostavno dolazi do zaborava i dubokih razloga zbog čega živjeti u zajednici, zbog čega strpljivo graditi bratski život. Ta dimenzija kojiput može izgledati toliko nadmoćnijom ljudskim silama, osim što se čini beskorisnim rasipanjem snaga, posebno ljudima veoma zauzetim akcijom i uvjetovanima aktivističkom i individualističkom kulturom.

Taj isti Krist, koji je pozvao, sabire svakog dana svoju braću i sestre da s njima razgovara i da ih sjedini sa sobom i njih međusobno u euharistiji, da ih učini sve više svojim živim i vidljivim Tijelom, nadahnutim Duhom, na putu k Ocu.

Zajednička molitva, koja se uvijek smatrala temeljem svakoga zajedničkog života, polazi od kontemplacije velikog i Božjeg misterija i divljenja njegovo prisutnosti, koja djeluje u najznačajnijim časovima naših redovničkih obitelji, kao i u skromnoj i svakidašnjoj stvarnosti naših zajednica.

13. Kao odgovor na Gospodinovu opomenu: "Bdijte i molite" (Lk 21,36), redovnička zajednica mora biti budna i uzeti sebi dovoljno vremena da se pobrine za kakvoću svoga života. Kojiput redovnici i redovnice "nemaju vremena" i njihov je dan u opasnosti da bude previše zabrinut i tjeskoban, pa stoga završi umorom i iscrpljenošću. Ritam redovničkoj zajednici, naime, daje dnevni red, kako bi odredio vrijeme za molitvu, a posebno kako bi se moglo naučiti poklanjati vrijeme Bogu (*vacare Deo*).

Molitvu također treba shvatiti kao vrijeme kada se sastajemo s Bogom da bi mogao djelovati u nama, i kako bi usred rastresenosti i umora mogao preplaviti život, ohrabriti ga i voditi. Kako bi mu, konačno, na kraju, sav život mogao zaista pripasti.

14. Jedna je od najdragocjenijih stečevina ovih desetljeća, koju su svi prihvatili i blagoslovili, ponovno otkrivanje liturgijske molitve u redovničkim obiteljima.

Slavljenje *Liturgije časova* u zajedništvu, ili barem u nekim dijelovima zajednice, oživjelo je molitvu u nemalom broju zajednica koje su na taj način došle u življu dodir s riječju Božjom i s molitvom Crkve.²⁹

Ni kod koga ne smije oslabiti uvjerenje da se zajednica izgrađuje polazeći od liturgije, iznad svega od slavljenja euharistije³⁰ i drugih sakramenata. Među njima obnovljenu pažnju zavređuje sakrament pomirenja, po kojem Gospodin ponovno oživljava sjedinjenje sa sobom i s braćom.

Nasljedovanje prve zajednice u Jeruzalemu (usp. *Dj* 2,42), Riječ, euharistija, zajednička molitva, ustrajnost i vjernost naučavanju apostola i njihovih nasljednika, dovode do susreta s velikim djelima Božjim koja, u ovom okviru, postaju divna i rađaju pohvalom, zahvaljivanjem, veseljem, jedinstvom srdaca, potporom u zajedničkim poteškoćama svagdašnjeg suživota, uzajamnim ohrabrenjem u vjeri.

Na žalost, smanjenje broja svećenika može tu i tamo biti uzrokom nemogućnosti svagdašnjeg sudjelovanja kod sv. mise. Bez obzira na to, treba nastojati oko sve dubljeg razumijevanja velikog dara euharistije te u središte života staviti Sveto Otajstvo Tijela i Krvi Gospodina, koji je živ i prisutan u zajednici da je podržava i nadahnjuje na njezinu putu prema Ocu. Odatle potreba da svaka redovnička kuća ima svoj oratorij³¹ kao središte zajednice, gdje će biti moguće hraniti vlastitu euharistijsku duhovnost molitvom i klanjanjem.

Uz Euharistiju, koja se slavi ili joj se klanja, koja je "vrhunac i izvor" sve djelatnosti Crkve, gradi se, naime, bratstvo duša, pretpostavka svakog rasta u bratstvu. "Tu mora započeti svaki odgoj za duh zajednice."³²

15. Molitva u zajedništvu postiže svu svoju djelotvornost kad je najdublje povezana s osobnom molitvom. Zajednička molitva i osobna molitva, naime, u uskoj su vezi i međusobno se nadopunjuju. Posvuda, a posebno u nekim krajevima i kulturama, potrebno je više naglašavati moment unutar-njosti, sinovskog odnosa s Ocem, najdubljeg i zaručničkog razgovora s Kristom, osobnog produbljivanja onoga što se proslavilo i doživjelo u zajedničarskoj molitvi, unutarnju i vanjsku šutnju koja prepušta prostor Riječi i Duhu da uzmognu preporoditi najskrovitije dubine. Posvećena osoba koja živi u zajedništvu, hrani svoje posvećenje bilo neprestanim osobnim razgovorom s Bogom bilo pohvalom i zajedničarskom molitvom.

16. Molitva u zajedništvu posljednjih je godina obogaćena različitim oblicima izričaja i sudjelovanja.

Za mnoge zajednice posebno je plodan raspored u *Lectio divina* i razmišljanje o riječi Božjoj, kao i priopćavanje osobnih iskustava u životu vjere i apostolskih briga. Razlika u dobi, formaciji, karakteru savjetuju raz-

29 Usp. kan. 663, § 3 i kan. 608.

30 *PO* 6; *PC* 6.

31 Usp. kan. 608.

32 *PO* 6.

boritost da se taj raspored ne primjenjuje bez ikakve razlike u cijeloj zajednici: dobro se je sjetiti da se ne može ubrzati vrijeme ostvarenja.

Tamo gdje se prakticira spontano i uz zajednički pristanak, taj raspored hrani vjeru i nadu, kao što i uzajamno povjerenje pospješuje pomirenje i goji bratsku solidarnost u vjeri.

17. Kao i za osobnu molitvu, tako i za zajedničarsku vrijede Gospodinove riječi: "Valja svugda moliti i nikada ne sustati" (*Lk* 18,1; usp. *1 Sol* 5,17). Redovnička zajednica, naime, neprestance živi pred očima svoga Gospodina, čije prisutnosti mora neprekidno biti svjesna. Ipak, molitva u zajedništvu ima svoj ritam, čija je učestalost (dnevna, tjedna, mjesečna, godišnja) određena vlastitim pravom, svojstvenim svakoj ustanovi.

Molitva u zajedništvu, koja zahtijeva vjernost dnevnome redu, zahtijeva također i iznad svega ustrajnost: "Da po postojanosti i utjehi Pisama, imamo nadu (...), te jednodušno iz jednoga grla slavite Boga i Oca Gospodina našega Isusa Krista" (*Rim* 15,4-6).

Molitva i postojanost pomoći će također da se stvaralački i mudro nadvladaju neke poteškoće, tipične za pojedine zajednice, kao što su raznolikost obveza, pa stoga i dnevnog reda, iscrpljujući dodatni rad, različiti zamori.

18. Molitva Blaženoj Djevici, nadahnuta ljubavlju prema njoj, potiče nas da je nasljedujemo, da njena primjerna i majčinska prisutnost bude velika potpora u svakidašnjoj vjernosti molitvi (usp. *Dj* 1,14), da postane vezom zajedništva za redovničku zajednicu.³³

Majka će Gospodinova pridonijeti da se redovnička zajednica oblikuje prema uzoru na "njenu" obitelj, Nazaretsku obitelj, da se oblikuje prema mjestu u koje se redovničke obitelji moraju često duhovno uputiti, budući da se ondje Evanđelje zajedništva i bratstva živjelo na divan način.

19. I apostolski se polet mora podržavati i hraniti zajedničkom molitvom. S jedne strane, ona je tajanstvena preobražavajuća snaga, koja obuhvaća sve stvarnosti da otkupi i uredi svijet. S druge pak strane, svoj poticaj nalazi u apostolskoj službi: u njenim svakidašnjim radostima i poteškoćama. One se pretvaraju u prigodu traženja i otkrivanja prisutnosti i djelovanje Gospodnjeg.

20. Apostolski i evanđeoski životnije su one redovničke zajednice - bilo kontemplativne, bilo aktivne - koje imaju bogato iskustvo molitve. U času kao što je naš, u kojemu prisustvujemo određenom buđenju traženja transcendentnog, redovničke zajednice mogu postati povlaštena mjesta u kojima se doživljava iskustvo putova koji vode Bogu.

"Kao obitelj okupljena u ime Gospodnje (redovnička zajednica) po svojoj je naravi mjesto gdje se iskustvo Boga može doživjeti u svojoj punini i priopćiti se drugima"³⁴, ponajprije vlastitoj braći u zajednici.

Zar će osobe posvećene Bogu, muškarci i žene, izostati s ovog susreta s poviješću ne odgovorivši na "Božji zahtjev" naših suvremenika, uz opasnost da ih pošalju da negdje drugdje, na krivim putovima, potraže kako da utaže svoju glad za Apsolutnim?

33 Usp. kan. 663, § 4.

34 DC 15.

OSOBNOST SLOBODA I IZGRADNJA BRATSTVA

21. "Nosite bremena jedan drugoga, te ćete tako ispuniti zakon Kristov" (*Gal 6,2*).

U čitavoj zajedničarskoj dinamici Krist, u svom vazmenom otajstvu, ostaje uzorom kako se gradi jedinstvo. Zapovijed međusobne ljubavi, naime, ima u Njemu svoj izvor, uzor i mjeru: moramo se ljubiti kao što nas je On ljubio. A On nas je ljubio tako da je za nas dao svoj život. Naš je život sudjelovanje u Kristovoj ljubavi, njegovoj ljubavi prema Ocu i braći, ljubavi zaborava na sebe.

Ali sve to nije po mjeri "staroga čovjeka", koji svakako želi zajedništvo i jedinstvo, ali ne misli i nije voljan, u granicama osobnog zauzimanja i žrtve, platiti cijenu za to. Put koji vodi od starog čovjeka, koji se želi zatvoriti u sebe, do novoga, koji se dariva drugima, dug je i zamoran. Sveti su utemeljitelji s osjećajem za stvarnost inzistirali na poteškoćama i zasjedama na tom prijelazu, svjesni da se zajednica tu ne može improvizirati. Ona nije nešto spontano niti ostvarenje koje se događa u kratkom vremenu.

Da bismo živjeli kao braća i sestre, moramo prijeći dugačak put unutarnjeg oslobođenja. Kao što je Izrael, oslobođen iz Egipta, postao Božjim narodom nakon duga putovanja kroz pustinju pod Mojsijevim vodstvom, tako se i zajednica ucijepljena u Crkvu, narod Božji, izgrađuje od ljudi koje je Krist oslobodio i učinio sposobnima da ljube na njegov način po daru njegove osloboditeljske ljubavi i srdačnim prihvaćanjem njegovih vođa.

Ljubav Kristova razlivena u srcima našim tjera nas da ljubimo braću i sestre sve do prihvaćanja na se njihovih slabosti, njihovih problema, njihovih poteškoća. Riječju: sve do darivanja nas samih.

22. Krist daje osobi dvije temeljne sigurnosti: da je beskrajno ljubljena i da može bezgranično ljubiti. Ništa ne može dati na potpun i konačan način te sigurnosti i slobodu koja od njih dolazi kao Kristov križ. Zahvaljujući njima posvećena se osoba postupno oslobađa potrebe da se postavlja u središte svega i da posjeduje drugoga, te straha da se daruje braći; umjesto toga ona uči ljubiti kao što ju je ljubio Krist, onom ljubavi koja je sada ulivena u njeno srce i čini je sposobnom da zaboravi svu sebe te se dariva kao što je to činio njen Gospodin.

Snagom te ljubavi rađa se zajednica kao skup slobodnih i križem Kristovim oslobođenih osoba.

23. Taj put oslobođenja koji dovodi do potpunog zajedništva i slobode djece Božje ipak zahtijeva smjelost odricanja samoga sebe u primanju i prihvaćanju drugoga s njegovim ograničenjima, počevši od vlasti.

S više je strana primijećeno da je to bila jedna od slabih točaka u razdoblju obnove posljednjih godina. Umnožile su se spoznaje, istraživali su se različiti vidovi zajedničkog života, a manje se obraćalo pažnje asketskom naporu, nužnom i nezamjenjivom za svako oslobođenje koje može od skupine ljudi stvoriti kršćansko bratstvo.

Zajedništvo je ponuđeni dar koji zahtijeva i odgovor, strpljivo vježbanje i borbu kako bi se pobijedili prohtjevi i nestalnost želja. Uzvišeni zajedničarski ideal nužno sa sobom donosi preokret svakog stava koji bi bio zaprekom zajedništvu.

Zajednica bez mistike nema dušu, a bez askeze nema tijela. Potrebna je "sinergija" između Božjeg dara i osobnog zauzimanja da bi se izgradila zajednica, to jest da bi se dalo tijelo i konkretnost milosti i daru bratskog zajedništva.

24. Treba priznati da takav govor izaziva danas probleme i kod mladih i kod odraslih. Mladi često dolaze iz kulture koja odviše cijeni subjektivnost i nastojanje oko osobnog ostvarenja, dok su odrasli katkada ili usidreni u strukture prošlosti ili proživljavaju neko oslobođenje od "asemblearizma" minulih godina, koji je bio izvor verbalizma i nesigurnosti.

Ako je istina da zajedništvo ne postoji bez žrtve svakoga, tada je nužno da se odmah na početku uklone iluzije da sve mora doći od drugih; da se pomogne otkriti sa zahvalnošću ono što je već primljeno i što se još uvijek prima od drugih. Trebamo se pripremati od početka da budemo graditelji a ne samo korisnici zajednice, da budemo odgovorni jedni za rast drugih, te da budemo otvoreni i spremni primiti dar drugoga, sposobni pomagati i primati pomoć, zamjenjivati i biti zamjenjivani.

Bratski i sudionički život prirodno očarava mlade, ali potom u stvarnim životnim uvjetima može postati teškim teretom. Stoga početna formacija mora dovesti i do svijesti da su potrebne žrtve da bi se živjelo u zajednici, do prihvaćanja tih žrtava zbog radosnog i zaista bratskog ostvarenja, te do drugih stavova koji su tipični za iznutra slobodnog čovjeka³⁵. Jer kad sebe gubimo zbog braće, nalazimo sami sebe.

25. Osim toga potrebno je uvijek napominjati da ostvarenje redovnika i redovnica prolazi kroz njihovu zajednicu. Tko želi živjeti neovisni život, odvojen od zajednice, svakako nije udario sigurnim putem savršenstva vlastitog staleža.

Dok zapadnjačko društvo plješće neovisnoj osobi, koja se sama ostvaruje, individualistu sigurnom u sebe, Evanđelje zahtijeva ljude koji, poput pšeničnog zrna, znaju umrijeti samima sebi da bi se rodio bratski život.³⁶

Na taj način zajednica postaje "*Schola Amoris*" za mlade i odrasle, škola u kojoj učimo ljubiti Boga, ljubiti braću i sestre s kojima živimo, ljubiti čovječanstvo kome je potrebno milosrđe Božje i bratska solidarnost.

26. Zajednički ideal ne smije dovesti do zaborava da se svaka kršćanska stvarnost gradi na ljudskoj slabosti. "Idealna zajednica" za sada još ne postoji: savršeno zajedništvo svetih cilj je u nebeskom Jeruzalemu.

Naše vrijeme je vrijeme neprestane gradnje i izgradnje: uvijek je moguće nešto poboljšati i zajednički putovati prema zajednici koja znade živjeti opraštanjem i ljubav. Zajednice, naime, ne mogu izbjeći sve sukobe. Jedinstvo koje moraju izgrađivati je jedinstvo koje se uspostavlja uz cijenu pomirenja.³⁷ Stanje nesavršenosti zajednice ne smije nikoga obeshrabriti.

Zajednice, naime, svakodnevno nanovo započinju svoj put potpomognute naučavanjem Apostola: "Srdačno se ljubite pravim bratoljubljem! Pretječite jedni druge poštovanjem" (*Rim* 12,10); "budite istomišljenici među

35 Usp. *PI* 32-34, 87.

36 Usp. *LG* 46b.

37 Usp. kan. 602; *PC* 15a.

sobom" (*Rim* 12,26); "prigrbljujte jedni druge kao što je Krist prigrlio vas" (*Rim* 15,7); "vrsni (ste) jedni druge urazumljivati" (*Rim* 15,14); "pričekajte jedni druge" (*1 Kor* 11,33); "ljubavlju služite jedni drugima" (*Gal* 5,13); "budite jedni drugima dobrotivi, milosrdni, praštajte jedni drugima" (*Ef* 4,32); "podložni budite jedni drugima u strahu Kristovu" (*Ef* 5,21); "molite jedni za druge" (*Jak* 5,16); "svi se, jedni prema drugima, pripašite poniznošću" (*1 Pt* 5,5); "imajmo zajedništvo jedni s drugima" (*1 Iv* 1,7); "neka vam ne dozlogrdi činiti dobro; dok imamo vremena, činimo dobro svima, ponajpače domaćima u vjeri" (*Gal* 6,9-10).

27. Da bi se pospješilo zajedništvo duha i srca onih koji su pozvani da skupa žive u zajednici, korisno je podsjetiti na potrebu odgajanja svojstava koja su potrebna u svim ljudskim odnosima: plemenitosti, iskrenosti, nadzora samoga sebe, finoće, smisla za humor i duha sudioništva.

Dokumenti Učiteljstva u ovim našim vremenima su bogati preporukama i uputama korisnima za zajedničarski suživot, kao što su: vesela jednostavnost³⁸, uzajamna otvorenost i povjerenje³⁹, sposobnost za razgovor⁴⁰, pristajanje na blagotvornu zajedničarsku disciplinu⁴¹.

28. Ne treba na kraju zaboraviti da su mir i veselje što smo zajedno uvijek znak kraljevstva Božjeg. Radost što živimo, makar usred poteškoća ljudskog i duhovnog putovanja te u svakodnevnim dosadama, dio je Kraljevstva. Ta je radost plod Duha te obuhvaća jednostavnost života i jednolično tkivo svagdašnjice. Bratstvo bez radosti je bratstvo koje se gasi. Vrlo brzo će njegovi članovi pokušati potražiti negdje drugdje ono što ne mogu naći kod kuće. Bratstvo bogato radošću pravi je dar odozgo braći koja ga znaju moliti i koja se znaju prihvaćati zauzimajući se za bratski život s pouzdanjem u djelovanje Duha. Na taj se način ostvaruju riječi psalma: "Gle, kako je dobro i kako je milo kao braća zajedno živjeti... Ondje Gospodin daje svoj blagoslov i život svoj dovijeka" (*Ps* 133, 1-3).

"Kad žive bratski zajedno, sabiru se u skupštinu Crkve, osjećaju se složnima u ljubavi i u samo jednom htijenju."⁴²

To svjedočenje radosti čini veoma privlačivim redovnički život, ono je izvor novih zvanja i potpora ustrajnosti. Veoma je važno gojiti radost u redovničkoj zajednici: prevelik posao je može ugasiti, pretjeran žar za neke stvari može dovesti do toga da se na nju zaboravi, neprestano ispitivanje o svom identitetu i svojoj budućnosti može je zamagliti.

Ali znati zajednički stvoriti blagdan, dopustiti si časove osobnog i zajedničkog opuštanja, udaljiti se tu i tamo od svojega posla, veseliti se radostima brata, biti pažljiv prema potrebama braće i sestara, pouzdano se zauzeti u apostolskom radu, milosrdno se suočavati sa situacijama, izlaziti ususret sutrašnjici s nadom da ćemo uvijek i svakako sresti Gospodina: sve to pothranjuje vedrinu, mir, radost. I postaje snagom apostolskog djelovanja.

38 Usp. *ET* 39.

39 Usp. *PC* 14.

40 Usp. kan. 619.

41 Usp. *ET* 39; *EE* 19.

42 Sv. HILARIJE, *Tract. in Ps. 132, PLS* 1, 244.

Radost je sjajno svjedočanstvo evanđelstva redovničke zajednice, početak puta koji nije lišen nevolja, ali je moguć jer ga podržava molitva: "U nadi budite radosti, u nevolji strpljivi, u molitvi postojani!" (*Rim 12,12*)

PRIOPCAVANJE RADI ZAJEDNIČKOG RASTA

29. U obnovi ovih se godina uviđa da je komunikacija jedan od ljudskih čimbenika koji poprimaju sve veću važnost za život redovničke zajednice. Zahtjev koji se najviše osjeća, a to je da se ojača bratski život zajednice, donosi sa sobom odgovarajuću potrebu šireg i dubljeg komuniciranja.

Da bismo postali braća i sestre, moramo se poznavati. Da bismo se upoznali, važnim se pokazuje što opširnija i dublja komunikacija. Danas se pokazuje veća pažnja raznim aspektima komunikacije, premda u drugačijoj mjeri i obliku u različitim ustanovama i različitim krajevima svijeta.

30. Komunikacija unutar ustanova doživjela je priličan razvoj. Uvećao se broj redovitih susreta na središnjoj, pokrajinskoj i provincijalnoj razini, poglavari uobičajeno šalju pisma i preporuke, češće pohađaju zajednice i proširilo se korištenje vjesnika za priopćavanje novosti te internih glasila.

Takva široka i poticajna komunikacija na različitim razinama, uz poštovanje fizionomije koja je vlastita ustanovi, redovito stvara uže veze, okrepljuje obiteljski duh i sudjelovanje u događanjima unutar ustanove, senzibilizira za opće probleme, zbija posvećene osobe oko zajedničkog poslanja.

31. I na zajedničarskoj se razini pokazalo izvanredno pozitivnim redovito, često u tjednom ritmu, održavanje susreta na kojima redovnici i redovnice zajednički dijele probleme zajednice, ustanove, Crkve i raspravljaju o njenim glavnim dokumentima. To su korisni časovi da se čuju i drugi, da im se priopće vlastite misli, da se razmotri i procijeni prijedeni put, da se zajedno razmisli i programira.

Bratskom su životu, osobito u većim zajednicama, potrebni za rast takvi časovi. Ti se časovi moraju osloboditi od svake druge obveze, ti časovi komunikacije također su važni za suodgovornost i za smještaj vlastita rada ne samo u zajedničarski život, nego u mnogo širi okvir redovničkog, crkvenog života i života svijeta u koji su redovnici određeni po svom poslanju. To je put koji se mora nastaviti u svim zajednicama, prilagođujući njegove ritmove i modalitete dimenzijama zajednica i njihovim obvezama. Kod kontemplativnih zajednica to zahtijeva poštivanje vlastita stila života.

32. Ali to nije sve. Na mnogim se mjestima osjeća potreba za intenzivnijom komunikacijom među redovnicima iste zajednice. Nepostojanje i siromaštvo komunikacije redovito rađa slabljenjem bratstva zbog nepoznavanja onog što živi drugi, a to čini brata strancem i odnos bezimenim, osim što stvara prava pravcata stanja odvajanja i samoće.

U nekim se zajednicama tuže na oskudnu kakvoću temeljne komunikacije duhovnih dobara: komuniciraju se rubne teme i problemi, ali rijetko kada dolazi do uzajamnosti u onom što je životno i središnje na putu posvećenja.

S problemom se treba suočiti izravno: taktički i pažljivo, bez ikakve prisile; ali isto tako hrabro i stvaralački, tražeći oblike i sredstva koji mogu

omogućiti svima da postupno nauče međusobno jednostavno i bratski dijeliti darove Duha, kako bi zaista pripali svima i poslužili za izgradnju svih (usp. *1 Kor 12,7*).

Zajedništvo se upravo rađa iz međusobnog dijeljenja dobara Duha, uzajamnog dijeljenja vjere i u vjeri, tamo gdje je sveza bratstva to jača što je više u sredini i životnije ono što se stavlja u zajedništvo. Takva komunikacija je korisna i zato da se nauči stil udioništva koji će kasnije, u apostolatu, omogućiti pojedincu da "ispovjedi svoju vjeru" lakim i jednostavnim riječima, kako bi je svi mogli shvatiti i kušati.

Prihvaćeni oblici komuniciranja duhovnih dobara mogu biti različiti. Osim onih koje smo već spomenuli - uzajamno dijeljenje Riječi i iskustva Boga, zajedničarsko rasuđivanje, zajedničarski projekt⁴³ - mogu se još spomenuti i bratsko popravljivanje, preispitivanje života i drugi tipični oblici iz tradicije. Postoje konkretni načini da se stave u službu drugih i razliju u zajednici darovi što ih Duh obilno dijeli za njenu izgradnju i za njeno poslanje u svijetu.

Sve to poprima veću vrijednost u ovom času kad u istoj zajednici mogu zajedno živjeti redovnici ne samo različite dobi, nego različitih rasa, različite kulturalne i teološke formacije, redovnici koji dolaze s različitim doživljenim iskustvima u ovim uzburkanim i pluralističkim godinama.

Bez dijaloga i slušanja postoji opasnost da vodimo živote koji se odvijaju jedan pokraj drugog ili usporedno, a to je daleko od ideala bratstva.

33. Svaki oblik komunikacije donosi sa sobom posebne psihološke putove i poteškoće s kojima se može pozitivno suočiti i uz pomoć ljudskih znanosti. Neke su zajednice koristile, na primjer, pomoć stručnjaka za komunikaciju i profesionalaca na području psihologije ili sociologije.

To su izvanredna sredstva koja valja razborito procijeniti i mogu se suzdržljivo iskoristiti da se sruši zid podjele koji je pokatkad podignut u zajednici. Ljudske se tehnike pokazuju korisnima, ali nisu dostatne. Svima mora biti na srcu dobro brata odgajajući evanđeosku sposobnost da prime od drugih sve što ovi žele dati i priopćiti, i zaista priopćuju samim svojim postojanjem.

"Složni budite, istu ljubav njegujte, jednodušni, jedne misli budite; u poniznosti, jedni druge smatrajte višima od sebe; ne starajte se samo svaki za svoje, nego i za ono što se tiče drugih. Neka u vama bude isto mišljenje kao i u Kristu Isusu" (*Fil 2,2-5*).

U tom ozračju modeliteti i tehnike komunikacije spojive s redovničkim životom mogu donijeti plodove koji će pospješiti rast bratstva.

34. Značajni utjecaj sredstava priopćavanja na život i mentalitet naših suvremenika tiče se i redovničkih zajednica i nerijetko utječe na njihovu unutarnju komunikaciju.

Stoga se zajednica, svjesna tog utjecaja, odgaja da ih upotrebljava za osobni i zajednički rast uz evanđeosku jasnoću i unutarnju slobodu onoga koji je naučio prepoznavati Krista (usp. *Gal 4,17-23*). Sredstva priopćavanja, naime, predlažu i često nameću mentalitet i način života koji se mora nepres-

43 Usp. br. 14, 16, 28, 31.

tance uspoređivati s Evanđeljem. Zbog toga se s mnogih strana zahtijeva dublja formacija za prihvaćanje te kritičku i plodonosnu uporabu tih sredstava. Zašto ona ne bi bila predmet procjene, provjere, programiranja za vrijeme zajedničkih susreta? Posebno onda kada televizija postane jedini oblik rekreacije te kojiput sprečava odnos među osobama, ograničuje bratsku komunikaciju, a štoviše može i škoditi samom posvećenom životu.

Nameće se istinska ravnoteža: umjerena i razborita uporaba sredstava priopćavanja⁴⁴, uz zajedničarsko razlučivanje, može pomoći zajednici da bolje upozna složenost svijeta kulture, može joj omogućiti usporedno i kritičko primanje, te konačno pomoći da procijeni njihov utjecaj s obzirom na različite službe Evanđelju.

Sukladno s odabirom svoga posebnoga životnog stanja kome je svojstveno naglašenije odvajanje od svijeta, kontemplativne se zajednice moraju osjetiti obvezatnijima da očuvaju sredinu sabranosti, držeći se propisa donesenih u vlastitim konstitucijama o uporabi sredstava društvenog priopćavanja.

REDOVNIČKA ZAJEDNICA I DOZRIJEVANJE OSOBE

35. Redovnička zajednica, zbog toga što je "*Schola Amoris*" koja pomaže rast ljubavi prema Bogu i braći, postaje i mjestom ljudskoga rasta.

Put koji treba prevaliti je zahtjevan, jer uključuje odricanje dobara koja su svakako dragocjena⁴⁵, ali nije nemoguć. To dokazuje povorka svetaca i svetica te divni likovi redovnika i redovnica, koji su dokazali da posvećenje Kristu "ne smeta pravom napretku ljudske osobe, nego mu po svojoj naravi mnogo koristi"⁴⁶.

Put prema ljudskoj zrelosti, kojoj prethodi evanđeosko izjarivanje, postupak je koji ne poznaje granica, jer uključuje neprestano "obogaćivanje" ne samo duhovnih vrijednosti, nego i onih psihološkog, kulturalnog i društvenog reda.⁴⁷

Snažne promjene koje su se dogodile u kulturi i običajima, usmjerene zapravo više prema materijalnim stvarima negoli duhovnim vrijednostima, zahtijevaju da se pažnja pokloni nekim područjima na kojima su, kako izgleda, ljudi danas posebno ranjivi.

Identitet

36. Proces dozrijevanja u vlastitoj identifikaciji događa se s Božjim pozivom. Nesigurni identitet može gurnuti, posebno u časovima poteškoće, prema krivo shvaćenom samoostvarenju s krajnjom potrebom za pozitivnim ishodom i odobravanjem sa strane drugih, uz pretjeran strah od promašaja i potištenost zbog neuspjeha.

44 Usp. DC 14; PI 13; kan. 666.

45 Usp. LG 46.

46 Isto.

47 Usp. EE 45.

Identitet posvećene osobe ovisi o duhovnom dozrijevanju: ono je djelo Duha, koji vodi k suobličenju s Kristom, prema onom posebnom modalitetu koji je dan po "izvornoj karizmi, posredovanjem Evanđelja članovima ustanove"⁴⁸. Stoga je dragocjena pomoć duhovnog vođe, koji dobro poznaje i poštuje duhovnost i poslanje ustanove, da "razlučuje Božje djelo, prati brata na putovima Gospodnjim, hrani mu život solidnim naučavanjem i proživljenom molitvom"⁴⁹. Takva je pratnja posebno potrebna u početnoj formaciji, a korisna je i u čitavom ostalom životu za "rast u Kristu".

I kulturalno dozrijevanje pomaže pri suočavanju s izazovima poslanja, prihvaćajući potrebna sredstva za razlikovanje pokreta razvitka i razrađivanje pravih odgovora, po kojima Evanđelje neprestano postaje alternativom svjetskim ponudama, koje integrira pozitivne snage i čisti ih od kvasca zla.

U toj su dinamici posvećena osoba i kršćanska zajednica evanđeoska ponuda koja očituje Kristovu prisutnost u svijetu.⁵⁰

Afektivnost

38. Bratski život zahtijeva od sviju dobru psihološku ravnotežu unutar koje može dozrijevati afektivni život pojedinca. Temeljna sastavnica takva dozrijevanja, kao što malo prije spomenusmo, jest afektivna sloboda, zahvaljujući kojoj posvećena osoba ljubi svoje zvanje i ljubi u skladu sa svojim zvanjem. Upravo ta sloboda i zrelost omogućuju da se, unutar zajednice kao i izvan nje, ispravno živi afektivnost.

Ljubiti svoje zvanje, osjećati poziv valjanim razlogom življenja te shvatiti posvećenje kao pravu, lijepu i dobru stvarnost, koja i vlastitom životu daje istinu, ljepotu i dobrotu: sve to čini da osoba bude jaka i samosvojna, sigurna u svoj identitet, nisu joj potrebne razne potpore i kompenzacije čak ni afektivne naravi, te jača svezu koja povezuje posvećenu osobu s onima koji s njom dijele isti poziv. S njima se prvenstveno osjeća pozvanom živjeti odnose bratstva i prijateljstva.

Ljubiti zvanje znači ljubiti Crkvu, znači ljubiti vlastitu ustanovu i osjećati zajednicu kao istinsku svoju obitelj.

Ljubiti u skladu sa svojim zvanjem znači ljubiti stilom onoga koji želi u svakom ljudskom odnosu biti jasan znak ljubavi Božje, koji ne osvaja i ne posjeduje, nego voli i želi dobro drugoga samom dobrohotnošću Božjom.

Stoga je nužna specifična formacija afektivnosti koja spaja ljudski vid s duhovnim u najdoslovnijem smislu. U tu su svrhu veoma prikladne upute dokumenta *Potissimum Institutioni* o prosuđivanju "ravnoteže afektivnosti, posebno seksualne uravnoteženosti" te "o sposobnosti življenja u zajednici".⁵¹

Ipak su poteškoće na tom području često odjek skupa problema koji su nastali drugdje: afektivnost-seksualnost življena s narcisoidno-adolescentnim stavom ili u strogom potiskivanju može biti posljedica negativnih iskustava

48 *Isto.*

49 *EE* 47.

50 *Usp. LG* 44.

51 *PI* 43.

prije ulaska u zajednicu, ali i posljedica zajedničarskih ili apostolskih tegoba. Stoga je važna prisutnost bogatoga i toploga bratskog života koji "nosi teret" ranjenoga i pomoći potrebitoga brata.

Ako je naime za život u zajednici nužna određena zrelost, isto je tako potreban srdačni bratski život za dozrijevanje redovnika. Ako bi se možda utvrdila smanjena afektivna samosvojnost kod brata ili sestre, tada bi morao uslijediti odgovor zajednice riječima bogate i humane ljubavi, kao što je Isusova i tolikih svetih redovnika, ljubavi koja s drugima dijeli strahove i radosti, poteškoće i nade, toplinom koja je svojstvena novom srcu koje znade prihvatiti čitavu osobu. Takva brižna i puna poštovanja ljubav, koja ne prisvaja, nego je besplatna, morala bi dovesti do toga da se osjeća bliskom Ljubav Gospodinova, Ljubav koja je navela Sina Božjega da križem proglasi kako ne možemo sumnjati da nas Ljubav ljubi.

Poteškoće

38. Posebna prigoda za ljudski rast i kršćansko dozrijevanje jest suživot s osobama koje trpe, koje se ne osjećaju ugodno u zajednici, pa stoga uzrokuju trpljenja drugoj braći te uznemiruju zajedničarski život.

Treba se ponajprije upitati odakle proizlazi to trpljenje: iz karakternog nedostataka, iz obveza koje netko osjeća da su preteške, od teških praznina u formaciji, od prebrzih promjena u našem vremenu, od previše autoritativnih načina upravljanja ili od duhovnih poteškoća?

Isto tako mogu postojati različite situacije u kojima autoritet mora podsjetiti da život u zajedništvu katkada zahtijeva žrtve te može postati oblik "*maximae poenitentiae*".

Ipak, postoje situacije i slučajevi u kojima je potrebno obratiti se za pomoć ljudskoj znanosti, osobito tamo gdje pojedinci izričito nisu sposobni živjeti zajedničarski život zbog problema nezrelosti i psihološke slabosti ili zbog pretežno patoloških čimbenika.

Pribjegavanje takvim potezima pokazalo se korisnim ne samo u terapeutskom smislu, u više ili manje psihopatološkim slučajevima, nego i u preventivnom smislu, kao pomoć pri odgovarajućem odabiru kandidata i da se u nekim slučajevima prate ekipe odgojitelja, kako bi se suočile sa specifičnim pedagoško-formativnim problemima.⁵²

U svakom slučaju pri odabiru specijalista prednost treba dati vjerniku i stručnjaku za redovnički život i njegovu dinamiku. To bolje ako je on posvećena osoba.

Uporaba tih sredstava bit će konačno djelotvorna ako bude umjerena i ne poopcena, jer ta sredstva ne mogu riješiti sve probleme te stoga "ne mogu biti zamjenom za autentično duhovno vodstvo"⁵³.

52 Usp. *PI* 43, 51, 63.

53 *PI* 52.

OD "JA" DO "MI"

39. Poštivanje osobe, što je preporučio Sabor i kasniji dokumenti⁵⁴, pozitivno je utjecalo na zajedničarsku praksu.

Istovremeno se pak, s većim ili manjim intenzitetom, već prema različitim krajevima svijeta, također širio individualizam u različitim oblicima, kao što su potreba samoisticanja i pretjerano inzistiranje na vlastitom fizičkom, psihičkom i profesionalnom probitku, davanje prednosti osobnom poslu ili poslu koji ističe onog koji radi i koji je "priznat", apsolutno prvenstvo osobnim težnjama i svom individualnom putu bez obzira na druge i bez veza sa zajednicom.

S druge strane nužno je težiti k pravoj ravnoteži - koju nije uvijek lako postići - između poštivanja osobe i zajedničkog dobra, između zahtjeva i potreba pojedinaca i zajednice, između osobnih karizmi i apostolskog projekta zajednice. A to je veoma daleko od individualizma koji razjedinjuje kao i od komunitarizma koji sve svodi na istu razinu. Redovnička je zajednica mjesto gdje se događa svagdašnji prijelaz od "ja" k "mi", od moje obveze k obvezi koja je povjerena zajednici, od traženja onoga "što je moje" k traženju onoga "što je Kristovo".

Tada redovnička zajednica postaje mjestom gdje se svakodnevno uči stjecanje obnovljenog mentaliteta, a ovaj pak omogućuje življenje bratskog zajedništva kroz bogatstvo raznolikih darova, te istovremeno usmjeruje te darove prema bratstvu i suodgovornosti u apostolskom planu.

40. Da bi se postigla ta zajedničarska i apostolska "simfonija", nužno je:

a) Skupno slaviti i zahvaljivati na zajedničkom daru zvanja i poslanja, na daru koji daleko nadilazi svaku individualnu i kulturalnu razliku. Promicati kontemplativni stav prema mudrosti Boga, koji je poslao određenu braću u zajednicu da budu jedni drugima dar. Hvaliti ga zbog toga što svaki brat prenosi prisutnost i riječ Kristovu.

b) Gajiti uzajamno poštivanje kojim se prihvaća polagani put najslabijih, a istovremeno se ne guši procvat nadarenijih osobnosti; poštivanje koje pospješuje stvaralaštvo, ali znade i pozivati na odgovornost prema drugima i na solidarnost.

c) Usmjeravati prema zajedničkom poslanju: svaka ustanova ima svoje poslanje, na kojemu mora svatko surađivati prema svojim darovima. Put posvećene osobe sastoji se upravo u postupnom posvećivanju Gospodinu svega onoga što ima i što jest po poslanju svoje redovničke obitelji.

d) Sjetiti se da je apostolsko poslanje povjereno najprije zajednici, a to često sa sobom donosi bavljenje poslovima koji su svojstveni ustanovi. Po tom predanju zajedničarskom apostolatu posvećena osoba dozrijeva i raste na svom posebnom putu svetosti.

e) Treba imati na umu da su redovnici, kada po poslušnosti primaju osobna poslanja, poslani od zajednice. A zajednica će se brinuti o njihovu

54 Usp. PC 14c; kan. 618; EE 49.

redovitom podanašnjenju te će ih uključivati u provjeru apostolskih i zajedničkih pothvata.

Može se dogoditi da za vrijeme formacije, usprkos dobroj volji, ne bude moguće uklopiti osobne darove posvećene osobe u bratstvo i zajedničko poslanje. Tada treba postaviti pitanje: "Donose li darovi Božji te osobe (...) jedinstvo i produbljuju li zajedništvo? Ako donose, mogu zaista biti prihvaćeni. U protivnom slučaju, kako god u sebi mogu izgledati dobrima, koliko god poželjni izgledali nekim članovima, nisu prikladni za tu posebnu ustanovu. Nije mudro dopuštati raznosmjerne crte razvoja koje ne nude čvrst temelj jedinstva ustanove."⁵⁵

41. U ovo su se vrijeme umnožile zajednice s malim brojem članova, posebno zbog apostolskih zahtjeva. One mogu biti korisne i za razvoj užih odnosa među redovnicima, za molitvu u kojoj se više sudjeluje te za uzajamno i bratskije prihvaćanje odgovornosti.⁵⁶

Ipak postoje i razlozi za raspravljanje o postojanju tih malih zajednica, kao što su srodnost želja i mentaliteta. U takvim se slučajevima zajednica lako zatvori te se može dogoditi da odabire svoje članove, prihvaćajući ili odbijajući brata kojeg pošalju poglavari. To je protivno samoj naravi redovničke zajednice i njenoj ulozi znaka. Izbirljiva homogenost, osim što slabi apostolsku pokretljivost, donosi gubitak snage duhovnoj stvarnosti zajednice te duhovnu stvarnost lišava snage svjedočenja koja njome upravlja.

Napor oko uzajamnog prihvaćanja i nastojanje oko prevladavanja poteškoća, što je tipično za raznorodne zajednice, dokazuju transcendenciju uzroka koji ih je podigao, a to je "Božja snaga koja se savršeno očituje u slabosti ljudskoj" (usp. 2 Kor 12,9-10).

U redovničkoj zajednici vjernici su zajedno ne zato što su se oni izabrali, nego što ih je izabrao Gospodin.

42. Ako zapadnjačka kultura pridonosi individualizmu koji može učiniti teškim bratski život u zajedništvu, druge kulture mogu, naprotiv, pridonositi komunitarizmu koji otežava vrednovanje ljudske osobe. Sve kulturalne oblike treba evangelizirati.

Prisutnost redovničkih zajednica, koje u procesu obraćenja prelaze na bratski život u kojem se ljudska osoba stavlja na raspolaganje braći ili u kojem "skupina" promiče osobu, znak je preobražavajuće sile Evanđelja i dolaska kraljevstva Božjeg.

Međunarodne ustanove u kojima zajedno žive članovi raznih kultura, mogu pridonijeti razmjeni darova, po kojoj se oni međusobno obogaćuju i popravljaju u zajedničkom nastojanju da što dublje žive Evanđelje osobne slobode i bratskog zajedništva.

BITI ZAJEDNICA U TRAJNOJ FORMACIJI

43. Zajedničarska obnova crpla je značajne koristi iz trajne formacije. Preporučenu i zacrtanu u njenim glavnim crtama dokumentom *Potissimum*

55 EE 22; usp. i MR 12.

56 Usp. ET 40.

Institutioni,⁵⁷ prihvatili su je svi odgovorni u ustanovama kao životno važnu za budućnost.

Bez obzira na neke neizvjesnosti (poteškoća da se napravi sinteza između njenih različitih aspekata, poteškoća da se senzibiliziraju svi članovi zajednice, iscrpljujući zahtjevi apostolata te prava ravnoteža između djelatnosti i formacije) većina je ustanova oživotvorila inicijative bilo na središnjoj bilo na mjesnoj razini.

Jedna od svrha tih inicijativa jest formirati zrele, evanđeoske, bratske zajednice, sposobne nastaviti permanentnu formaciju u svakidašnjici. Redovnička je zajednica, naime, mjesto gdje velika usmjerenja postaju djelotvorna zahvaljujući strpljivom i ustrajnom svagdašnjem posredovanju. Redovnička je zajednica sjedište i prirodna sredina procesa rasta svih, tu je svatko suodgovoran za rast drugoga. Osim toga, redovnička je zajednica mjesto gdje se, iz dana u dan, po posvećenim osobama nositeljicama zajedničke karizme, pomaže odgovoriti potrebama najslabijih te izazovima novoga društva.

Nerijetko se događa da u vezi s problemima s kojima se treba suočiti odgovori budu različiti, s očitim posljedicama za zajedničarski život. Odatle tvrdnja da jedan od ciljeva koji se danas posebno želi jest: integrirati osobe različite po formaciji i različitim apostolskih nazora u isti zajedničarski život, gdje razlike ne bi toliko bile prigodama suprotnosti koliko časovima međusobnog obogaćivanja. U tom preinačenom i promjenljivom okviru, sve važnijom postaje ujediniteljska uloga odgovornih za zajednicu. Potrebno je da se oni pobrinu za specifična sredstva permanentne formacije, jer njihova je zadaća da budu animatori bratskog i apostolskog života.

Na temelju iskustva ovih godina dva vida zaslužuju posebnu pažnju: zajedničarska dimenzija evanđeoskih savjeta te karizma.

Zajedničarska dimenzija evanđeoskih savjeta

44. Redovničko zavjetovanje je izricanje sebedarja Bogu i Crkvi, ali sebedarja koje se živi u zajednici redovničke obitelji. Redovnik nije samo "pozvan" pojedinačnim pozivom, nego je "*sabran*", dozvan zajedno s drugima s kojima "*su-dijeli*" svagdašnji život.

Postoji ulijevanje pojedinačnih "da" Bogu, koje sjedinjuje različite posvećenike u istu zajednicu života. Redovnici, skupa posvećeni, sjedinjeni u istome "da", sjedinjeni u Duhu Svetom, svakog dana otkrivaju da svoje nasljedovanje "poslušnog, siromašnog i čistog Krista", žive u bratstvu kao učenici koji su slijedili Isusa u njegovoj službi. Sjedinjeni s Kristom i stoga pozvani da budu sjedinjeni međusobno. Sjedinjeni u poslanju da se proročki odupru idolopoklonstvu moći, bogatstva, uživanja.⁵⁸

I tako *poslušnost* povezuje različite volje u istu bratsku zajednicu kojoj je povjereno posebno poslanje koje treba izvršiti u Crkvi.

57 Usp. *PI* 66-69.

58 Usp. *RPU* 25.

Poslušnost je "da" planu Božjem, koji je povjerio točno određenu zadaću skupu ljudi. Ona donosi povezanost s poslanjem, ali i sa zajednicom koja mora ovdje, sada i skupno ispuniti svoju službu; zahtijeva jasni pogled vjere poglavara, koji "obavljaju svoju zadaću služenja i vodstva"⁵⁹ te moraju štiti usklađenost apostolskog posla s poslanjem. I na taj način zajednica zajedno s njima mora ostvarivati božansku volju, jedinu koja može spasiti.

Siromaštvo: udioništvo u dobrima - također i duhovnim - otpočetak je bilo temelj bratskog zajedništva. Siromaštvo pojedinaca, koje sa sobom donosi jednostavni strogi stil života, ne samo da oslobađa briga za osobna dobra, nego je uvijek obogaćivalo zajednicu, koja se zbog toga mogla djelotvornije dati na služenje Bogu i siromasima.

Siromaštvo uključuje gospodarsku dimenziju: mogućnost raspolaganja novcem, kao da je vlastit, bilo za se bilo za svoju rodbinu, stil života koji je odviše različit od stila života subraće i siromašnog društva u kojem se često živi, ranjavaju ili slabe bratski život.

"Siromaštvo duhom", poniznost, jednostavnost, priznavanje tuđih darova, poštivanje evanđeoskih vrijednosti kao što su "život skriven s Kristom u Bogu", uvažavanje skrivene žrtve, vrednovanje posljednjih, zalaganje kad znademo da nam neće biti uzvrćeno ili priznato... sve su to također sjediniteljski vidovi bratskoga života što ih donosi zavjetovano siromaštvo.

Zajednica "siromaha" sposobna je biti solidarnom sa siromasima i očitovati kakvo je srce evangelizacije, jer konkretno pokazuje preobražavajuću snagu blaženstava.

U zajedničarskoj dimenziji posvećena *čistoća*, koja uključuje veliku čistoću duha, srca i tijela, iskazuje veliku slobodu ljubiti Boga i sve što je njegovo nepodijeljenom ljubavlju, i stoga posvemašnju spremnost ljubiti i služiti svim ljudima uprisutnjujući Kristovu ljubav. Ta ljubav, koja nije sebična niti isključiva, koja nije osvajačka niti rob strasti, nego sveopća i bez interesa, slobodna i osloboditeljska, veoma potrebna za poslanje, treba biti uzgajana i rasti u bratskom životu. Na taj su način oni koji žive u posvećenom celibatu "podsjećanje na čudesno sjedinjenje koje je uspostavio Bog, a koje će se u potpunosti očitovati u budućem vijeku, zbog kojeg Crkva ima Krista kao svoga jedinog Zaručnika"⁶⁰.

Toj zajedničarskoj dimenziji zavjeta potrebna je neprestana briga i produbljivanje, tipični za permanentnu formaciju.

Karizma

45. Ona je drugi vid koji treba biti povlašten u permanentnoj formaciji za rast bratskog života.

"Redovničko posvećenje uspostavlja posebno zajedništvo između redovnika i Boga, te u Bogu, između članova iste ustanove (...). Njegov temelj je zajedništvo u Kristu koje je uspostavljeno istom početnom karizmom."⁶¹

59 MR 13.

60 PC 12; usp. kan. 607.

61 EE 18; usp. MR 11-12.

Odnos prema vlastitom osnivaču i karizmi koju je on živio i priopćio drugima, a koja se potom čuva, produbljuje i razvija kroz čitav luk života ustanove⁶², pojavljuje se kao temeljna sastavnica jedinstva zajednice.

Živjeti u zajedništvu, naime, znači skupno živjeti volju Božju prema usmjerenju karizmatičkog dara što ga je osnivač primio od Boga i što ga je prenio svojim učenicima i nastavljacima.

Obnova u ovo naše vrijeme, iznoseći na svjetlo važnost početne karizme, i uz bogato teološko razmišljanje⁶³, išla je u prilog zajednice, koja se shvaćala kao nositeljica istog dara Duha kojeg treba podijeliti s braćom i s kojim je moguće obogatiti Crkvu "za život svijeta". Zbog toga su prilično korisni oni programi formacije koji obuhvaćaju povremene tečajeve studija i molitvena razmišljanja o osnivaču, karizmi i konstitucijama.

Produbljeno razumijevanje karizme dovodi do jasnog viđenja identiteta ustanove, oko kojeg je lakše graditi jedinstvo i zajedništvo. Osim toga, to omogućuje stvaralačko prilagođavanje novim situacijama, što nudi pozitivne perspektive za budućnost ustanove.

Nedostatak takve jasnoće može lako donijeti nesigurnosti s obzirom na ciljeve i ranjivost u suočavanju s uvjetovanostima koje nameće okolina, s kulturalnim strujanjima, pa čak i s raznim apostolskim potrebama, osim nesposobnosti prilagođavanja i obnove.

46. Stoga je nužno ogajati karizmatički identitet i zato da se izbjegne *izjednačeno poopćavanje*, koje je prava opasnost za životnu snagu redovničke zajednice.

S tim u svezi naznačene su neke situacije koje su u našem vremenu ranile, a neke još uvijek ranjavaju redovničke zajednice:

- "poopćeni" modalitet - to jest bez specifičnog posredovanja vlastite karizme - u gledanju na određene upute mjesne Crkve ili određenih sugestija koje dolaze od različitih duhovnosti;

- način uključivanja u crkvene pokrete, koji izlaže pojedine redovnike višeznačnoj pojavi "dvostrukog identiteta";

- u neophodnim i često plodnim odnosima s laicima, posebno sa suradnicima, određeno izjednačavanje s laičkim stanjem. I tako, umjesto da im se ponudi vlastito redovničko svjedočenje kao bratski poklon koji će u njima biti kvasac kršćanske autentičnosti, redovnici se maskiraju u njih preuzimajući njihov način gledanja i djelovanja te smanjuju doprinos svog posvećenja;

- pretjerano pristajanje uz zahtjeve obitelji, uz ideale nacije, rase i plemena, uz društvene skupine, koje uspijeva prikloniti karizmu sporednim stavovima i interesima.

Genericizam koji svodi redovnički život na najmanji zajednički nazivnik, uništava ljepotu i plodnost mnogostrukosti karizmi koje je probudio Duh.

62 MR 11.

63 MR 11-12; EE 11,41.

VLAST U SLUŽBI BRATSTVA

47. Rašireno je mišljenje da je napredak u ovim godinama pridonio dozrijevanju bratskoga života u zajednicama. Ozračje se suživota u mnogim zajednicama poboljšalo: prepušteno je mnogo prostora djelatnoj suradnji svih, prešlo se iz života u zajedništvu, koji se odviše zasnivao na obdržavanju propisa, na život koji više vodi računa o potrebama pojedinaca te je brižljiviji na humanoj razini. Nastojanje da se izgrade manje formalističke, manje autoritativne, bratskije i zajednice sklonije udioništvu, općenito se smatra jednim od najočitijih plodova obnove u ovo naše vrijeme.

48. Taj pozitivan razvoj na neki je način u opasnosti da bude kompromitiran u pojedinim sredinama osjećajem nepovjerenja u odnosima s vlašću.

Želja među članovima za dubljim zajedništvom i razumljiva reakcija prema strukturama koje se smatralo odviše autoritativnima i krutima, dovele su do neshvaćanja uloge vlasti u svom njezinu domašaju. Stoga su je neki smatrali upravo nepotrebnom za život zajednice, a drugi je sveli na najobičniju dužnost usklađivanja inicijativa članova zajednice. Na taj je način određeni broj zajednica počeo živjeti bez poglavara, a druge su sve odluke donosile kolegijalno. Sve to sa sobom donosi opasnost, koja nije samo puka pretpostavka, mrvljenja zajedničarskog života, koje neizbježno vodi k tome da povlašćuje pojedinačne iskorake, te istovremeno zamračuje ulogu vlasti, ulogu koja je nužna za rast bratskog života u zajednici, osim što je nužna i za duhovni napredak posvećene osobe.

S druge pak strane ishodi tih iskustava postupno dovode do ponovnog otkrivanja potrebe i uloge osobne vlasti u kontinuitetu s čitavom tradicijom redovničkog života.

Ako je rašireno demokratsko ozračje pomoglo rastu suodgovornosti i udioništva svih u postupku odlučivanja i unutar redovničke zajednice, ne može se zaboraviti da bratstvo nije samo plod ljudskog napora, nego da je također i iznad svega dar Božji. Ono je dar koji dolazi od poslušnosti riječi Božjoj, a u redovničkom životu, i od poslušnosti vlasti koja podsjeća na tu Riječ i povezuje je s pojedinim situacijama prema duhu ustanove.

"Molimo vas, braćo, priznajte one koji se trude među vama, koji su vam predstojnici u Gospodinu i opominju vas; s ljubavlju ih nadasve cijenite poradi njihova djela" (*1 Sol 5,12-13*). Kršćanska zajednica, naime, nije neki bezimni skup, nego su joj, od njenih početaka, dani glavari, za koje apostol traži da ih zajednica prizna, cijeni i ljubi.

U redovničkim zajednicama vlast, kojoj se priznanje i poštovanje duguje i snagom zavjetovane poslušnosti, postoji da služi bratstvu, da se bratstvo izgrađuje, da ostvari svoju duhovnu i apostolsku svrhu.

49. Obnova u ovo naše vrijeme dala je svoj doprinos da se obnovi lik vlasti kako bi se što uže povezao sa svojim evanđeoskim korijenjem i stoga bio u službi duhovnog napretka pojedinca te izgradnje bratskoga života u zajednici.

Svaka zajednica, zatim, mora obaviti svoje poslanje. Stoga je služba vlasti okrenuta prema zajednici koja mora obavljati posebno poslanje, koje je

primila i za koje je kvalificirana od svoje ustanove i njene karizme. Kao što postoje različita poslanja, tako postoje različiti tipovi zajednice, pa stoga i različiti tipovi vršenja vlasti. Zbog toga je također potrebno da redovnički život u svom krilu ima različite načine shvaćanja i vršenja vlasti, koji su određeni vlastitim pravom.

Evandeoski gledano, vlast je uvijek služenje.

50. U obnovi koja se zbila u posljednje vrijeme neki su vidovi vlasti po-vlašteni:

a) Duhovna vlast

Ako su se duhovne osobe predale posvemašnjem služenju Bogu, vlast pomaže i podržava to njihovo posvećenje. Vršitelj vlasti se u određenom smislu može smatrati kao "sluga slugu Božjih". Njegova je prvotna dužnost zajedno s braćom i sestrama "izgrađivati bratsku zajednicu u Kristu u kojoj se iznad svega traži i ljubi Bog"⁶⁴. Stoga je prije svega potrebno da vlast vrši duhovna osoba koja je uvjerena da za osobni život i za izgradnju bratskog života prvenstvo ima ono što je duhovno, svjesna toga da što više raste u srcima ljubav prema Bogu, to se više srca sjedinjuju međusobno.

Njena će, dakle, prva zadaća biti da svoju zajednicu nadahnjuje duhovno, zajedničarski i apostolski.

b) Vlast izvoditeljica jedinstva

Vlast izvoditeljica jedinstva jest ona vlast koja se brine da stvori ozračje sklono udioništvu i suodgovornosti, koja pobuđuje doprinos svih za stvar sviju, koja ohrabruje braću da preuzimaju odgovornosti i znadu ih poštivati, koja "promiče s poštovanjem ljudske osobe i njihovu dragovoljnu poslušnost"⁶⁵, koja se sa svima rado savjetuje i promiče njihovu složnu suradnju za dobro ustanove i Crkve⁶⁶, koja razgovara i nudi prikladno vrijeme za susrete, koja zna uliti hrabrost i nadu u teškim časovima, koja zna predviđati kako bi pokazala nove vidove poslanju. I još: to je vlast koja nastoji održati ravnotežu različitih vidova zajedničarskog života, ravnotežu između molitve i rada, apostolata i formacije, obveza i odmora.

Autoritet poglavara i poglavarice brine se za to da redovnička kuća ne bude jednostavno mjesto prebivanja, skupina subjekata od kojih svatko živi svoju pojedinačnu povijest, nego "bratska zajednica u Kristu"⁶⁷.

c) Vlast koja zna donositi konačnu odluku i zajamčiti da se ona sprovede

Zajedničarska procjena je veoma koristan postupak, premda nije lak niti je automatski, budući da uključuje ljudsku kompetentnost, duhovnu mudrost i

64 Kan. 619.

65 Kan. 618.

66 Usp. *Isto.*

67 Kan. 619.

osobnu zauzetost. Gdje se to čini s vjerom i ozbiljnošću, može ponuditi vlasti bolje uvjete da donosi nužne odluke za dobrobit bratskoga života i poslanja.

Kad se jednom donese odluka, prema modalitetima koji su određeni vlastitim pravom, od poglavara se zahtijeva postojanost i jakost, da ono što je odlučeno ne ostane samo slovo na papiru.

51. Osim toga je nužno da vlastito pravo bude što je moguće više određeno u postavljanju odnosnih nadležnosti zajednice, različitih savjeta, sektorski odgovornih osoba i poglavara. Premala jasnoća na tom području izvorom je zbrke i konfliktnosti.

I "zajedničkarski projekti", koji mogu pomoći sudjelovanju u zajedničarskom životu i njegovu poslanju u različitim okvirima, morali bi se pobrinuti da dobro definiraju ulogu i kompetenciju vlasti, poštivajući uvijek konstitucije.

52. Bratska i sjedinjena zajednica sve je više pozvana da bude važni i rječi element protukulture Evanđelja, sol zemlje i svjetlo svijeta.

Tako, na primjer, ako zapadnjačkom društvu prijeti individualizam, redovnička je zajednica pozvana da bude proročki znak mogućnosti ostvarenja bratstva i solidarnosti u Kristu. Naprotiv, u kulturama kojima prijeti autoritarizam ili komunitarizam, pozvana je da bude znak poštivanja i unapređivanja ljudske osobe, kao i vršenja vlasti u skladu s voljom Božjom.

Redovnička zajednica, naime, dok je pozvana prihvatiti mjesnu kulturu, pozvana je također da je pročisti i uzdigne solju i svjetlom Evanđelja, predstavljajući u svojim ostvarenim bratstvima konkretni spoj onoga što je ne samo evangelizacija kulture, nego i evangelizacijska inkulturacija te inkulturirana evangelizacija.

53. Ne može se, na kraju, zaboraviti da u svemu ovom osjetljivom, složenom i mukotrpnom pitanju odlučnu ulogu igra vjera koja omogućuje shvatiti spasenjski misterij poslušnosti.⁶⁸ Kao što je, naime, po neposlušnosti jednog čovjeka došao raspad ljudske obitelji i kao što je po poslušnosti jednog Čovjeka započela njena obnova (usp. *Rim* 5,19), tako će uvijek stav poslušnosti biti neizbježna snaga za svaki obiteljski život.

Redovnički život je uvijek živio to uvjerenje vjere te je i danas pozvan da ga hrabro živi, kako ne bi uzaludno trčao u traženju bratskih odnosa i da bi bio evanđeoski važna stvarnost u Crkvi i društvu.

BRATSTVO KAO ZNAK

54. Odnosi između bratskoga života i apostolskog djelovanja, posebno u ustanovama koje su se posvetile djelima apostolata, nisu uvijek bili jasni, pa su stoga nerijetko izazivali napetosti bilo kod pojedinaca bilo u zajednici. Neki su život zajednice smatrali zaprekom poslanju, gotovo gubitkom vremena u drugorazrednim pitanjima. Svi se trebaju sjetiti da je bratsko zajedništvo, kao takvo, već apostolat, to jest da izravno pridonosi djelu evangeliza-

68 Usp. *PC* 14; *EE* 49.

cije. Najizvrsniji znak što ga je ostavio Gospodin jest znak življenog bratstva: "Po ovom će svi znati da ste moji učenici, ako budete imali ljubavi jedni za druge" (Iv 13,35).

Uz poslanje propovijedanja Evanđelja svakom stvorenju (usp. Mt 28,19-20), Gospodin je poslao svoje učenike da žive sjedinjeni, da budu jedno, da "svijet uzvjeruje" da je Isusa poslao Otac, pa stoga uz njega treba biti punim pristankom vjere (usp. Iv 17,21). Stoga, znak bratstva ima najveću važnost, jer pokazuje božanski izvor kršćanske poruke te posjeduje silu koja otvara srca vjeri. Zato, "sva plodnost redovničkog života ovisi o svojstvu bratskog života u zajedništvu"⁶⁹.

55. Redovnička zajednica, ako i koliko uzgaja u svom krilu bratski život, prisutnim drži neprestano i čitljivo taj "znak" iznad svega Crkvi potrebit u zadaći nove evangelizacije.

Crkvi je također i zbog ovoga na srcu bratski život redovničkih zajednica: što je dublja bratska ljubav, veća je vjerodostojnost navještene poruke, zamjetljivija je srž otajstva Crkve, sakramenta jedinstva ljudi s Bogom i ljudi međusobno.⁷⁰

Bratski život, premda nije "sve" u poslanju redovničke zajednice, njegov je bitni element. Bratski život je isto tako važan kao apostolsko djelovanje.

Ne mogu se stoga navoditi potrebe apostolskog života, da bi se dopustio ili opravdao manjkav zajedničarski život. Djelovanje redovnika mora biti djelovanje osoba koje žive u zajedništvu i koje svoje djelovanje obavljaju u zajedničarskom duhu, koje nastoje širiti bratski duh riječju, djelom i primjerom.

Posebne situacije, o kojima ćemo raspravljati kasnije, mogu zahtijevati prilagodbe koje ipak ne smiju biti takve da odvrte redovnika od življenja zajedništva i duha vlastite zajednice.

56. Redovnička zajednica, svjesna svojih odgovornosti prema velikom bratstvu koje je Crkva, postaje također znakom mogućnosti življenja kršćanskog bratstva, kao i cijene koju je potrebno platiti da se izgradi bilo koji oblik bratskog života.

Nadalje, usred raznih društava na našoj planeti, razdiranih strastima i suprotnim interesima koji ih razjedinjuju, željnih jedinstva, ali nesigurnih kojim putem da krenu, prisutnost zajednice u kojoj se ljudi različite dobi, jezika i kulture susreću kao braća ili sestre, i ostaju zajedno usprkos neizbježnim sukobima i poteškoćama koje donosi život u zajedništvu, već je znak koji svjedoči o višoj stvarnosti i poziv da se pogled upre prema gore.

"Redovničke zajednice koje svojim životom naviještaju radost te ljudsku i nadnaravnu vrijednost kršćanskoga bratstva, našem društvu rječitostu djela govore o preobražavajućoj snazi Radosne vijesti."⁷¹

"A povrh svega toga zaodjenite se u ljubav koja je veza savršene skladnosti" (Kol 3,14), ljubav kakvu je naučavao i živio Isus Krist i nama je

69 Ivan Pavao II., na Plenarnom zasjedanju CIVCSVA (20. 11. 1992.), u OR (21. 11. 1992.), br. 3.

70 Usp. LG 1.

71 Ivan Pavao II. na Plenarnom zasjedanju CIVCSVA (20. 11. 1992.), br. 4.

priopćio po svom Duhu. Ta ljubav koja sjedinjuje istovremeno je ljubav koja obvezuje drugima priopćavati iskustvo zajedništva s Bogom i s braćom. Stvara apostole tjerajući zajednice na put poslanja, bilo da su kontemplativne, bilo da su zajednice naviještanja Riječi, bilo služenja u bratskoj ljubavi. Ljubav Božja želi preplaviti svijet: i tako bratska zajednica postaje misionarskom zajednicom te ljubavi i proročkim znakom njene ujediniteljske snage.

57. Kakvoća bratskoga života ima snažan utjecaj i na ustrajnost pojedinih redovnika.

Kao što je osrednja kakvoća bratskoga života bila često spominjana kao uzrok mnogih napuštanja zajednice, isto je tako življeno bratstvo bilo i još uvijek jest snažna potpora ustrajnosti mnogih.

U zaista bratskoj zajednici svatko se osjeća suodgovornim za vjernost drugoga, svatko daje svoj doprinos da se stvori vedro ozračje udioništva života, razuumijevanja, uzajamne pomoći; svatko je pažljiv prema časovima umora, trpljenja, odvajanja, gubljenja motiva kod brata, svatko nudi svoju pomoć onome koga su ražalostile poteškoće i kušnje.

Na taj način redovnička zajednica koja podržava ustrajnost svojih članova stječe i snagu znaka neprestane vjernosti Bogu pa stoga i potpore vjere i vjernosti kršćana uronjenih u događanja ovoga svijeta, koji čini se, sve manje poznaje putove vjernosti.

Treće poglavlje

REDOVNIČKA ZAJEDNICA MJESTO I SUBJEKT POSLANJA

58. Kao što je Duh Sveti pomazao Crkvu da je pošalje evangelizirati svijet, tako je svaka redovnička zajednica kao autentična duhovska zajednica Uskrsloga po svojoj naravi apostolska.

"Zajedništvo, naime, rađa zajedništvom te se bitno oblikuje kao misionarsko zajedništvo... Zajedništvo i poslanje duboko su povezani, prožimaju se te uzajamno isprepliću, tako da zajedništvo istovremeno predstavlja izvor i plod poslanja; da je zajedništvo misionarsko, a poslanje zbog zajedništva."⁷²

Svaka redovnička zajednica, čak i ona specifično kontemplativna, nije uvučena u sebe, nego je navještaj, dijakonija i proročko svjedočenje. Uskrsli, koji u njoj živi, dajući joj svoga Duha, čini je svjedokinjom uskrsnuća.

REDOVNIČKA ZAJEDNICA I POSLANJE

Prije nego razmišljamo o nekim posebnim situacijama s kojima se redovnička zajednica danas mora suočavati u različitim svjetskim okvirima da bi bila vjerna svom osobitom poslanju, korisno je ovdje razmotriti specifični odnos različitih tipova redovničkih zajednica i poslanja koje su one pozvane razvijati.

72 ChL 32; usp. PO 2.

59. a) II. vatikanski sabor je ustvrdio: "Neka redovnici brižno nastoje, da Crkva po njima svaki dan sve bolje prikazuje Krista i vjernicima i nevjernicima, Krista dok ili razmatra na gori, ili navješćuje Božje Kraljevstvo mnoštvu, ili dok ozdravlja bolesne i ranjene ili obraća na bolji život grešnike, ili dok blagoslivlja djecu i čini dobro svima, uvijek slušajući volju Oca koji ga je poslao."⁷³

Iz sudjelovanja u različitim vidovima Kristova poslanja, Duh podiže različite redovničke obitelji kojima su svojstvena različita poslanja i stoga različite vrste zajednice.

b) Zajednica kontemplativnog svojstva (koja predstavlja Krista na gori) usredotočena je na dvostruko zajedništvo, s Bogom i sa svojim članovima. Njena je apostolska plodnost stvarna, ali većim svojim dijelom ostaje skrivena u tajni. "Apostolska" redovnička zajednica (koja predstavlja Krista usred mnoštva) posvećena je djelatnim služenjem bližnjemu, služenjem za koje je karakteristična posebna karizma.

Među "apostolskim zajednicama" neke su više usredotočene na zajednički život, tako te apostolat ovisi o mogućnosti da redovnici budu zajedno, druge pak su odlučno usmjerene na poslanje i kod njih vrsta zajednice ovisi o vrsti poslanja. Ustanove koje su izričito usmjerene na specifične oblike apostolskog služenja naglašavaju prvenstvo čitave redovničke obitelji, koju smatraju jednim apostolskim tijelom i jednom zajednicom kojoj je Duh dao poslanje što ga treba obavljati u Crkvi. Zajedništvo koje nadahnjuje i ujedinjuje veliku obitelj konkretno se živi u pojedinim mjesnim zajednicama, kojima je povjereno ostvarivanje poslanja prema različitim potrebama.

Stoga imamo različite vrste redovničkih zajednica koje su nam predala stoljeća, kao što su monastička redovnička zajednica, samostanska redovnička zajednica te djelatna ili zajednica "dijakonije".

Stoga "zajednički život življen u zajedništvu" nema isto značenje za sve redovnike. Redovnici monasi, samostanski redovnici i oni djelatnog života drže se zakonitih razlika u načinu shvaćanja i življenja redovničke zajednice.

Ta je različitost prisutna u konstitucijama koje, opisujući fizionomiju ustanove, opisuju ujedno i fizionomiju redovničke zajednice.

c) Općenito se priznaje, posebno za redovničke zajednice koje su se posvetile apostolskom djelovanju, da je dosta teško iznaći u svakodnevnoj praksi ravnotežu između zajednice i apostolske obveze. Ako je opasno suprotstaviti ta dva vida, isto ih je tako teško uskladiti. I to je jedna od plodonosnih napetosti redovničkog života koja bi trebala istovremeno donijeti rast "*učenika*", koji treba živjeti s Isusom i sa skupinom onih koji ga slijede, i "*apostola*", koji mora sudjelovati u Gospodinovu poslanju.

d) Raznolikost apostolskih zahtjeva u našem vremenu dovela je do suživota u istoj ustanovi značajno izdiferenciranih zajednica: veoma strukturiranih velikih zajednica te pokretnijih malih zajednica, koje ipak nisu izgubile zajedničarsku fizionomiju redovničkog života. Sve to utječe na život ustanove i na samu njenu fizionomiju koja više nije tako kompaktna kao

nekad, nego raznolikija te prihvaća različite modalitete ostvarivanja redovničke zajednice.

e) U nekim je ustanovama nastojanje da se više pažnje pokloni poslanju negoli zajednici, kao što je davanje prednosti različitosti a ne jedinstvu, duboko utjecalo na bratski život u zajedništvu, tako da se kojiput bratski život postavljao gotovo kao suprotnost više negoli kao dio koji spada na cjelovitost redovničkog života.

Posljedice, koje svakako nisu pozitivne, donose niz pitanja o shodnosti da se nastavi tim putem te upućuju da se radije poduzme put ponovnog otkrivanja najdublje povezanosti između zajednice i poslanja, kako bi se stvaralački prevladale jednostranosti koje uvijek osiromašuju bogatu stvarnost redovničkog života.

U MJESNOJ CRKVI

60. Po prisutnosti svog poslanja redovnička je zajednica postavljena u mjesnu Crkvu, kojoj donosi bogatstvo svog posvećenja, svoga bratskog života i svoje karizme. Samom svojom prisutnošću redovnička zajednica ne samo da u sebi donosi bogatstvo kršćanskog života, nego je ujedno posebno djelotvoran navještaj kršćanske poruke. Može se kazati da je živa i neprestana propovijed. To stvarno stanje koje naglašava odgovornost redovnika, obvezuje ih da budu vjerni tom svom prvotnom poslanju, ispravlja i uklanja sve što može oslabiti ili zasjeniti privlačivi učinak te njihove slike, čini izvanredno poželjnom i dragocjenom njihovu prisutnost u mjesnoj Crkvi, prije svakoga drugog priznanja.

Budući da je ljubav karizma bolja od svih (usp. *1 Kor 13,13*), redovnička zajednica obogaćuje Crkvu, čiji je živi dio, prvenstveno svojom ljubavlju. Ljubi sveopću Crkvu i svoju mjesnu Crkvu, u koju je ucijepljena, budući da se unutar Crkve i kao Crkva ona osjeća postavljenom u doticaj sa zajedništvom Trojstva, koje je blaženo i daje čovjeku blaženstvo, izvorom svih dobara, te tako postaje povlaštenim očitovanjem najdublje naravi same Crkve.

Ona ljubi svoju mjesnu Crkvu, obogaćuje je svojim karizmama i otvara općenitijoj dimenziji. Osjetljivi odnosi između pastoralnih zahtjeva partikularne Crkve i karizmatičke specifičnosti redovničke zajednice razrađeni su u dokumentu *Mutuae Relationes*, koji je svojim teološkim i pastoralnim uputama dao važan doprinos za prisniju i dublju suradnju. Došlo je vrijeme da se taj dokument ponovno uzme u ruke, kako bi se dao novi poticaj duhu pravog zajedništva između redovničke zajednice i mjesne Crkve.

Sve veće potrebe poslanja i malobrojnost osoblja mogu dovesti do pokušaja izoliranja bilo redovničke zajednice, bilo mjesne Crkve. To svakako ne ide u prilog ni uzajamnom razumijevanju ni međusobnoj suradnji.

Tako, s jedne strane, postoji opasnost da redovnička zajednica bude prisutna u partikularnoj Crkvi bez organičke povezanosti s njenim životom i pastoralom, a s druge strane da bude svedena samo na pastoralne dužnosti. I dalje: ako redovnički život pokušava sve snažnije naglašavati vlastiti karizmatički identitet, mjesna Crkva često u prvi plan stavlja hitne i teške zahtjeve

za snagama koje treba uključiti u biskupijski ili župni pastoral. Dokument *Mutuae Relationes* daleko je i od izoliranja i od neovisnosti redovničke zajednice u odnosima s mjesnom Crkvom, kao i od njena utapanja u sredinu mjesne Crkve.

Kao što redovnička zajednica ne može djelovati neovisno ili kao alternativa ili, još manje, protiv smjernica i pastorala mjesne Crkve, tako ni ova ne može prema svom opredjeljenju raspolagati redovničkom zajednicom ili pojedinim njenim članovima.

Nužno je spomenuti da nedovoljno osvrtnje na karizmu neke ustanove ne donosi koristi ni mjesnoj Crkvi, a ni samoj zajednici. Tek ako ona posjeduje svoj točno određeni karizmatički identitet, može se uključiti u "zajednički pastoral", a da se pritom ne iznevjeri svojoj naravi, nego da pastoral obogati svojim darom.

Ne smije se zaboraviti da se svaka karizma rađa u Crkvi i za svijet, da je neprestance treba voditi prema njenim izvorima i svrsi, da je onoliko živa koliko su joj vjernici odani.

Crkva i svijet pružaju priliku karizmi da bude protumačena, ohrabruju je i potiču k sve većoj aktualnosti i životnosti. Karizma i partikularna Crkva nisu stvorene da se sukobljuju nego da se pomažu i nadopunjuju, posebno sada kada se pojavljuje nemali broj problema u ostvarenju karizme i njenog uključanja u izmijenjenu stvarnost.

Izvor mnogih nesporazuma kojiput je nedovoljno uzajamno poznavanje bilo mjesne Crkve bilo redovničkog života te obveza biskupa prema njoj.

Stoga se preporuča da se uvede poseban tečaj teologije posvećenog života u biskupijskim bogoslovskim sjemeništima, gdje bi se proučio redovnički život u svojim dogmatsko-pravno-pastoralnim vidovima. Jednako tako ni redovnici ne bi smjeli biti izuzeti od potrebne teološke formacije o mjesnoj Crkvi.⁷⁴

Redovnička bratska zajednica će posebno osjetiti dužnost da širi ozračje zajedništva koje pomaže svekolikoj kršćanskoj zajednici da se osjeća kao "Obitelj djece Božje".

Župa

61. U nekim slučajevima u župama je teško uskladiti župski život sa zajedničarskim životom.

U nekim krajevima redovnicima-svećenicima živjeti zajedništvo stvara nemale poteškoće u izvršavanju župske službe. Velika zauzetost u župskom pastoralu je činjenica koja kojiput ide na uštrb karizme ustanove i zajedničarskog života, i to do te mjere da se kod vjernika i kod svjetovnog klera, a i kod samih redovnika izgubi osjećaj posebnosti redovničkog života.

Teške i hitne pastoralne potrebe ne smiju otjerati u zaborav činjenicu kako je najbolje služenje redovničke zajednice Crkvi da redovnička zajednica bude vjerna svojoj karizmi. To bi se moralo odražavati i na prihvatanje i

74 Usp. MR 30b, 47.

vođenje župa: prednost bi trebalo davati župama koje omogućuju život u zajednici i u kojima je moguće izraziti vlastitu karizmu.

Čak i ženska redovnička zajednica, često pozvana da bude prisutna izravnije u župskom pastoralu, doživljava slične poteškoće.

Ovdje je korisno ponoviti: njihovo će uključivanje biti to plodonosnije što će redovnička zajednica biti prisutnija sa svojom karizmatičkom fizionomijom.⁷⁵ Sve to može biti veoma korisno i za redovničku zajednicu i za sâm pastoral u kojem su redovnice obično dobro primljene i cijenjene.

Crkveni pokreti

62. Crkveni su pokreti, u najširem smislu te riječi, obdareni življom duhovnošću i apostolskom vitalnošću, privlačili pažnju nekih redovnika koji su u njima sudjelovali, crpeći iz njih plodove duhovne obnove, apostolskog žara i buđenja u svom zvanju. Ali kojiput su unijeli i podjele u redovničke zajednice.

Stoga je dobro razmotriti što sljede:

a) Neki pokreti su jednostavni pokreti nadahnjivanja, dok drugi imaju apostolske planove, koji se mogu pokazati nespojivima s planovima zajednice.

Različita je i razina uključivanja posvećenih osoba: neki u njima sudjeluju samo kao pomoćnici, neki su prigodni sudionici, neki su stalni članovi te su u potpunom skladu sa svojom zajednicom i duhovnošću. Naprotiv, oni koji očituju načelnu pripadnost pokretu, psihološki se udaljavši od svoje ustanove, stvaraju probleme, jer žive u unutarnjoj podjeli: prebivaju u zajednici, a žive prema pastoralnim planovima i smjernicama pokreta.

Potrebno je izvršiti pažljivu prosudbu između pokreta i pokreta te između uključivanja i uključivanja redovnika.

b) Pokreti mogu biti plodan izazov za redovničku zajednicu, za njenu duhovnu napetost, za kakvoću njene molitve, za odlučnost njezinih apostolskih inicijativa, za njenu vjernost Crkvi, za snažnost njezina bratskog života. Redovnička zajednica bi morala biti raspoložena, stavom međusobnog poznavanja, otvorenosti i razmjene darova, za susret s pokretima.

Velika duhovna - asketska i mistička - tradicija redovničkog života i ustanove, može biti korisna i za mlade pokrete.

c) Temeljni problem u odnosu s pokretima ostaje identitet posvećene osobe: ako je taj identitet solidan, odnos je plodonosan za obje strane.

Što se tiče redovnika i redovnica koji izgleda da žive više u pokretu i za nj negoli u redovničkoj zajednici i za nju, bilo bi dobro podsjetiti na ono što tvrdi *Potissimum Institutioni*: "Ustanova posjeduje unutarnju povezanost koju prima od svoje naravi, svoje svrhe, svoga duha, svog svojstva i svojih tradicija. Sva ta baština čini osovinu oko koje se skupa drži identitet i jedinstvo same ustanove te jedinstvo života svakog od njenih članova. To je dar Duha Crkvi, koji ne može podnositi ukrštavanje i mješavine. Razgovor i udioništvo u krilu Crkve pretpostavljaju da svatko savršeno zna što on jest.

75 Usp. MR 49-50.

Onaj tko želi ući u redovnički život (...) ne može ovisiti istovremeno o nekoj odgovornoj osobi izvan ustanove (...) te o poglavarima ustanove.

Ti zahtjevi vrijede i nakon zavjetovanja s ciljem da uklone svaku pojavu mnogopripadnosti na duhovnom planu redovnika i na planu njegova poslanja.⁷⁶

Pripadnost nekom pokretu bit će korisna za redovnika ili redovnicu ukoliko jača njegov, odnosno njezin specifični identitet.

NEKE POSEBNE SITUACIJE

Uključivanje u pučke sredine

63. Zajedno s mnogom braćom u vjeri, redovničke su zajednice bile među prvima koje su, neprestano novim načinima, izlazile ususret materijalnoj i duhovnoj bijedi svog vremena.

Siromaštvo je u ovim posljednjim vremenima bilo jedna od tema koje su najviše uzbudile i dirnule srce redovnika. Redovnički se život ozbiljno pitao kako se staviti na raspolaganje za "*evangeliziranje siromaha*" ("*evangelizare pauperibus*"), ali i kako "*biti evangeliziran od siromaha*" ("*evangelizari a pauperibus*"), kako biti u stanju omogućiti da redovničku zajednicu evangelizira dodir sa svijetom siromaha.

U tom velikom okupljanju u kojem su redovnici odabrali program da budu "*svi za siromahe*", "*mnogi za siromahe*", "*neki kao siromasi*", ovdje se žele naznačiti neka ostvarenja koja se tiču onih koji žele biti "*kao siromasi*".

U vezi s osiromašenjem širokih pučkih slojeva, posebno u zapuštenim i predgradskim područjima metropola te zaostalim seoskim sredinama, pojavile su se "*redovničke zajednice uključivanja*". One su jedan od izričaja evanđeoskoga povlaštenog i solidarnog opredjeljenja za siromahe, s ciljem da ih se prati na njihovu putu posvemašnjeg oslobođenja, ali su i plod želje da se u evangeliziranom bratu otkrije Krist, kako bi mu se služilo i s Njime suočilo.

a) "*Uključivanje*" kao ideal života odvija se u okviru pokreta vjere i solidarnosti redovničkih zajednica s najsiromašnijima.

Ta stvarnost ne može ne pobuditi divljenje zbog bogatstva osobnog predanja i zbog velikih žrtava koje donosi, zbog ljubavi prema siromasima, koja zahtijeva da se s njima dijeli njihovo stvarno i teško siromaštvo, zbog napora da se uprisutnjuje Evanđelje u slojevima ljudi koji nemaju nade, kako bi ih se približilo riječi Božjoj, kako bi osjetili da su živi dio Crkve⁷⁷. Te se zajednice često nađu u ozračju kojem je svojstveno nasilje koje pak rađa nesigurnošću te kojiput donosi i proganjanje sve do smrtno opasnosti. Njihova je smjelost velika i predstavlja jasno svjedočenje nade da je moguće živjeti kao braća bez obzira na bolne i nepravedne situacije.

76 PI 93.

77 SD 85.

Te zajednice, često poslane kao prethodnice misija, kojiput svjedoče o apostolskom stvaralaštvu osnivača, te moraju imati mogućnosti da se oslone na razumijevanje i bratsku molitvu ostalih članova ustanove i na posebnu brigu svojih poglavara.⁷⁸

b) Te zajednice ne smiju biti prepuštene samima sebi, već im se mora pomoći kako bi mogle živjeti zajedničarski život, to jest kako bi imale prostore za molitvu i bratske razmjene, da ne bi bile dovedene u napast da relativiziraju karizmatičku izvornost ustanove u ime neodređenog služenja siromasima, a i zbog toga da njihovo evanđeosko svjedočenje ne bi bilo poremećeno tumačenjima i instrumentalizacijama sa strane.⁷⁹

Poglavari će se isto tako pobrinuti da za takve zajednice odaberu prikladne osobe, tako da bude osigurana povezanost s ostalim zajednicama ustanove, te da bude zajamčena njihova trajnost.

c) Treba pohvaliti i druge redovničke zajednice koje se djelatno zanimaju za siromahe bilo na uobičajeni način, bilo na nove načine koji su prikladniji za nova siromaštva, bilo poticanjem osjetljivosti svih sredina za probleme siromaštva, pobuđujući kod laika spremnost na služenje, zvanja društvene i političke skrbi, organizaciju pomoći, dobrovoljnost.

Sve to svjedoči da je u Crkvi živa vjera i da djeluje ljubav prema Kristu prisutnom u siromahu. "Što god učiniste jednome od ove moje najmanje braće, meni učiniste" (Mt 25,40).

Tamo gdje je uključivanje među siromahe postalo, za siromahe i za samu zajednicu, pravim iskustvom Boga, dokazana je istinita tvrdnja da su siromasi evangelizirani i da siromasi evangeliziraju.

Male zajednice

64. a) Na zajednice su utjecale i druge društvene stvarnosti. U nekim gospodarski razvijenijim dijelovima svijeta država je proširila svoje djelovanje na područje školstva, zdravstva i društvene skrbi često u tolikom opsegu da nije ostavila prostora drugim subjektima, među njima ni redovničkim zajednicama. S druge pak strane, smanjivanje broja redovnika i redovnica, a tu i tamo i nepotpuna vizija prisutnosti katolika u društvenom djelovanju, koje se više smatralo nadopunom negoli izvornim očitovanjem kršćanske ljubavi, otežali su obavljanje složenih poslova.

Zbog toga su se napuštala tradicionalna djelovanja koja su dugi niz godina vodile zdrave i homogene zajednice, a umnožile su se male zajednice s novim načinima služenja, najčešće u skladu s karizmom ustanove.

b) Male su se zajednice proširile i zbog promišljenog opredjeljenja nekih ustanova s namjerom da se ojača bratsko jedinstvo i suradnja putem tješnijih veza među osobama te putem uzajamnijeg i međusobno podjelenijeg prihvaćanja odgovornosti.

Takve su zajednice, kako to svjedoči *Evangelica Testificatio*⁸⁰ zaista moguće, premda se prema svojim članovima pokazuju sve zahtjevnijima.

78 Usp. RPU 6; EN 69; SD 92.

79 Usp. PI 28.

80 Usp. ET 40.

c) Male zajednice, često dovedene u najuži dodir sa svagdašnjim životom i s problemima puka, ali i više izložene utjecaju posvjetovnjačenog mentaliteta, imaju veliku zadaću da na vidljiv način budu mjesto veselog bratstva, marljive radnosti i transcendentne nade.

Stoga je nužno da si stvore solidan, gibak i obvezatan program života potvrđen od kompetentne vlasti, koji će osigurati apostolatu njegovu zajedničarsku dimenziju. Taj će program biti prilagođen osobama i zahtjevima poslanja, pospješivat će ravnotežu između molitve i djelovanja, časova zajedničarske bliskosti i apostolskog posla. Pobrinut će se, osim toga, za povremene susrete s drugim zajednicama iste ustanove, upravo zbog toga da se izbjegne opasnost odvajanja i marginalizacije od velikih zajednica ustanova.

d) Premda male zajednice mogu biti prednost, redovito se ne preporuča da jednu ustanovu čine samo male zajednice. Brojnije zajednice su nužne. One mogu pružiti, bilo čitavoj ustanovi, bilo malim zajednicama, dragocjene usluge: voditi dublji molitveni život i slavlja, biti povlaštenim mjestima za studij i razmišljanje, ponuditi mogućnost duhovne obnove i odmora članovima koji rade na najtežim područjima evangelizatorskog poslanja.

Ta razmjena između jedne i druge zajednice plodna je zbog ozračja dobrohotnosti i gostoljubivosti.

Sve zajednice neka budu prepoznatljive po svom bratstvu, po jednostavnosti života, po poslanju u ime zajednice, po ustrajnoj vjernosti vlastitoj karizmi, zbog neprestanog širenja "Kristova miomirisa" (usp. 2 Kor 2,15); tako će u različitim situacijama pokazati "putove mira" i čovjeku kojeg zbuňuje i razjedinjuje današnje društvo.

Redovnici i redovnice koji žive kao samci

65. Jedna od stvarnosti s kojima se ponekad susrećemo jest stvarnost redovnika i redovnica koji žive kao samci. Život u zajedništvu je bitan za redovnički život. "Neka redovnici stanuju u svojoj redovničkoj kući obdržavajući zajednički život i neka iz nje izlaze samo s dozvolom svojeg poglavara."⁸¹

Ipak, postoje iznimke koje se moraju procijeniti i koje poglavari mogu potvrditi⁸², radi apostolata u ime ustanove (na primjer, poslovi koje traži Crkva, izvanredna poslanja, velike udaljenosti u misijskim područjima, postupno opadanje broja redovnika u obvezi neke zajednice samo na jednoga iz ustanove), zbog zdravlja i radi studija.

Dok se poglavari moraju truditi oko što češćih susreta sa subraćom koja žive izvan zajednice, dužnost je te braće podržavati u sebi živ osjećaj pripadnosti ustanovi i zajedništvu s njenim članovima, tražeći svaku povoljnu priliku da se ojačaju bratske veze. Stoga neka se traže "snažna razdoblja" skupnog življenja, neka se planiraju povremeni susreti s drugima za formaciju, za bratski razgovor, za provjeravanje i molitvu, da se nadišu obiteljskog ozračja. Osoba koja pripada nekoj ustanovi, gdje god se našla, mora biti nositelj karizme svoje redovničke obitelji.

81 EE III., 12.

Ali redovnik "samac" nije nikada ideal. Pravilo je da je redovnik uključen u bratsku zajednicu: u taj se zajednički život osoba posvetila i u toj vrsti života ona redovito obavlja svoj apostolat, u taj se život ona vraća srcem i prisutnošću svaki put nakon što ju je potreba odvela da dulje ili kraće živi negdje daleko.

a) Zahtjevi istoga apostolskog pothvata, na primjer biskupijskog, tražili su od različitih ustanova da pošalju po jednog od svojih članova da sudjeluje u radnoj interkongregacijskoj ekipi. Postoje pozitivna iskustva u kojima redovnice koje surađuju na istome poslu u mjestima u kojima nema zajednica vlastite ustanove, umjesto da žive same, žive u istoj kući, zajednički mole, sastaju se radi razmišljanja o riječi Božjoj, zajednički blaguju i obavljaju kućne poslove itd. Premda to ne znači zamjenu za živu komunikaciju s vlastitom ustanovom, ipak uvijek i ta vrsta "zajedničarskog života" može biti korisna za djelovanje i za same redovnice.

Redovnici i redovnice neka budu razboriti kod preuzimanja poslova koji zahtijevaju da se redovito živi izvan zajednice, a isto tako neka budu razboriti i poglavari kod povjeravanja tih poslova.

b) I molba da se njeguju stari i bolesni roditelji, koja uključuje često dulja izbivanja iz zajednice, zahtijeva pažljivu prosudbu, i treba je po mogućnosti zadovoljiti različitim rješenjima, kako bi se izbjegla odveć duga odsutnost sina ili kćeri.

c) Treba primijetiti da redovnik koji živi sam, a da nije poslan od poglavara ili mu ovaj to nije dopustio, bježi od obveze života u zajedništvu. Nije dovoljno kojiput sudjelovati na nekom skupu ili svečanosti pa da se bude u potpunosti redovnik. Treba djelovati oko toga da postupno nestanu te, za redovnike i redovnice, neopravdane i nedopustive situacije.

d) U svakom je slučaju korisno spomenuti da je redovnica ili redovnik - i onda kada boravi izvan zajednice - podložna ili podložan u onome što se odnosi na djelovanje u apostolatu⁸³ vlasti biskupa, koji mora biti obaviješten o njezinoj ili njegovoj prisutnosti u biskupiji.

e) Na žalost, ponegdje postoje ustanove čiji članovi većinom više ne žive u zajednici. Takve se ustanove više ne bi moglo smatrati pravim redovničkim ustanovama. Poglavari i redovnici bi morali ozbiljno razmisliti o toj žalosnoj činjenici te stoga o važnosti da se snažno ponovno započne živjeti bratski život u zajedništvu.

U misijskim područjima

66. Bratski život u zajedništvu posebno je vrijedan na područjima poslanja *ad gentes*, jer pokazuje svijetu, osobito nekršćanskom, "novost" kršćanstva, to jest ljubavi koja je sposobna nadvladati podjele koje stvaraju rasa, boja kože, plemena. Redovničke zajednice u nekim zemljama, u kojima se ne može naviještati Evanđelje, gotovo su jedini znak te šutljivo i djelotvorno svjedočenje Krista i Crkve.

82 Usp. kan. 665, § 1.

83 Usp. kan. 678, § 1.

Međutim, nerijetko se baš u misijskim područjima susreću značajne praktične teškoće da se ostvare ozbiljne i postojeane redovničke zajednice: udaljenosti koje zahtijevaju veliku pokretljivost i prisutnost na sve strane, pripadnost raznim rasama, plemenima i kulturama, nužnost formacije u interkongregacijskim centrima. Ti i drugi razlozi mogu biti zaprekom zajedničarskom idealu.

Važno je da članovi ustanova budu svjesni izvanrednosti takvih stanja, da često komuniciraju međusobno, brinu se za povremene zajedničarske susrete i, što je jedva moguće, stvaraju redovničke bratske zajednice koje su misionarski vrlo značajne, kako bi se mogao uzdići najodličniji misionarski znak: "Da svi budu jedno (...), da svijet uzvjeruje" (*Iv* 17,21).

Reorganizacija djelovanja

67. Promjene koje su se dogodile na kulturalnom i crkvenom području, čimbenici unutarnjeg razvoja ustanova te izmjene u njihovim resursima, mogu zahtijevati reorganizaciju djelovanja i prisutnosti redovničkih zajednica.

Taj ne baš lak pothvat ima konkretne odraze zajedničarskog tipa. Radi se, naime, općenito o djelovanjima u koja su mnoga braća i sestre utrošili svoje najbolje apostolske snage i uz koje su vezani posebnim psihološkim i duhovnim vezama.

Budućnost tih prisutnosti, njihova apostolska značajnost te njihova rekonstrukcija zahtijevaju studij, sučeljavanje i prosuđivanje. Sve to može postati školom traženja i nasljedovanja volje Božje, ali istovremeno i uzrokom bolnih sukoba koje nije lako nadvladati.

Kriteriji koji se ne mogu zaboraviti i koji prosvjetljuju zajednice, a koji su smjeli i mučni, jesu sljedeći: obveza sačuvati izričajnost vlastite karizme u određenoj sredini, briga da se održi živom autentičnost bratskog života i pažnja prema potrebama mjesne Crkve. Stoga je potreban pun povjerenja i stalan dijalog s mjesnom Crkvom, a i djelotvorna povezanost s organizmima zajednice redovnika.

Osim brige za potrebe mjesne Crkve, redovnička zajednica se mora osjetiti zauzetom i za ono što svijet zanemaruje, a to su nova siromaštva i nove bijede u mnogostrukim oblicima u kojima se pojavljuju u različitim krajevima svijeta.

Reorganizacija će biti stvaralačka te izvor proročkih nagovještaja ako se pobrine da uputi nove znakove prisutnosti, makar brojčano skromne, kako bi odgovorila novim potrebama, posebno onima koje dolaze iz najzapuštenijih i najzaboravljenijih mjesta.

Redovnici u poodmaklim godinama

68. Jedna od situacija u kojima se danas nalazi zajedničarski život često je sve starija dob njenih članova. Staračka dob je poprimila posebnu važnost bilo zbog smanjenja novih zvanja bilo zbog napretka medicine.

Zajednici ta činjenica donosi s jedne strane brigu da prihvati i u svojoj sredini cijeni prisutnost i usluge koju starija braća i sestre mogu ponuditi, a s

druge strane potrebu da se bratski i prema stilu posvećenog života pobrine za sredstva duhovne i materijalne pomoći koja je potrebna starijima.

Prisutnost starijih osoba u zajednici može biti veoma korisna. Stariji redovnik, koji ne dopušta da ga pobijede nemoć i ograničenja vlastite starosti, nego živom podržava radost, ljubav i nadu, mladima je potpora neprocjenjive vrijednosti. Njegovo svjedočenje, mudrost i molitva su neprestano hrabrenje na njihovu duhovnom i apostolskom putu. S druge strane, redovnik koji se brine za svoju ostarjelu braću pridonosi evanđeoskoj vjerodostojnosti svoje ustanove kao "prave obitelji sabrane u ime Gospodnje"⁸⁴.

Uputno je da se i posvećene osobe izdaleka pripremaju na to da će ostarjeti i da produbljuju svoje "aktivno" vrijeme učeći otkrivati njima nov način stvaranja zajednice i surađivanja na zajedničkom poslanju. Neka to čine uključivanjem svojih sposobnosti, kako bi izazovima svojstvenima njihovoj dobi odgovorili duhovnom i kulturalnom živahnošću, molitvom i ustrajnošću na području rada sve dok mogu pružati svoje usluge, makar i ograničeno. Poglavar i će se pobrinuti za tečajeve i susrete osobne pripreme te po mogućnosti za dulje vrednovanje u redovitim radnim sredinama.

Kada potom budu ovisni o tuđoj pomoći ili im bude potrebna posebna skrb, te onda kada zdravstvenu brigu o njima budu vodili laici, ustanova će ih s velikom pažnjom morati duhovno podržavati, da se osjete uključenima u njen život, sudionicima njena poslanja, zahvaćenima njenim apostolskim dinamizmom, da imaju utjehu u samoći, ohrabrenje u trpljenju. Ti članovi zajednice ne samo da ne izlaze iz poslanja, nego se nalaze u njegovu središtu i u njemu sudjeluju na nov i djelotvoran način.

Njihova plodnost, premda nevidljiva, nije manje vrijedna od plodnosti djelatnijih zajednica. Što više, one crpe snagu i plodnost iz molitve, trpljenja i očitog utjecaja ovih prvih. Poslanju je potrebno oboje: plodovi će se pokazati kada dođe Gospodin sa svojim anđelima.

69. Problemi koje nameće sve veći broj staraca još su istaknutiji u nekim monaškim samostanima koji su doživjeli osiromašenje u zvanjima. Budući da je takav samostan samosvojna zajednica, njoj je samoj teško svladati te probleme. Stoga je potrebno podsjetiti na važnost organizama zajedništva, kao što su npr. federacije, kako bi se prevladale situacije prevelikog osiromašenja u osoblju.

Vjernost kontemplativnom životu članova samostana zahtijeva ujedinjenje s drugim samostanom istoga reda svaki put kada neka samostanska zajednica zbog broja članova, dobi ili nedostatka zvanja, predviđa svoje gašenje. I u bolnim slučajevima zajednica koje, izmorene praktičkim poslovima ili brigom za svoje stare i bolesne članove, ne mogu živjeti u skladu sa svojim zvanjem, morat će potražiti pomoć od svog reda ili se opredijeliti za sjedinjenje ili stapanje s drugim samostalnom.⁸⁵

84 PC 15a.

85 Usp. PC 21 i 22.

Novi odnos s laicima

70. Saborska je ekleziologija iznijela na svjetlo komplementarnost različitih zvanja u Crkvi, koja su pozvana da zajedno budu, u svakoj situaciji i mjestu, svjedoci uskrsloga Gospodina. Susret i suradnja između redovnika, redovnica i vjernih laika posebno se ističe kao primjer crkvenog zajedništva te istovremeno kao moć apostolskih snaga u evangelizaciji svijeta.

Pravi susret između vrijednosti koje su svojstvene laičkom pozivu, kao što je konkretnije prihvaćanje svjetskog života, kulture, politike, gospodarstva itd., i vrijednosti koje su svojstvene redovničkom životu, kao što je radikalnost nasljedovanja Krista, kontemplativna i eshatološka dimenzija kršćanskog života itd., mogu biti plodonosna razmjena darova između vjernih laika i redovničkih zajednica.

Suradnja i razmjena darova biva intenzivnija kada skupine laika pozvane i na način koji je njima svojstven, sudjeluju u samoj duhovnoj obitelji u karizmi i poslanju ustanove. Tada se uspostavljaju plodonosni odnosi koji se zasnivaju na zreloj suodgovornosti, a podržavaju se prikladnim putovima formacije u duhovnosti ustanove.

Ipak, da bi se taj cilj ostvario, nužno je da postoje:

a) redovničke zajednice s jasnim, usvojenim i življenim karizmatičkim identitetom, sposobne da ga prenesu drugima sa spremnošću na udioništvo;

b) redovničke zajednice intenzivne duhovnosti te oduševljenog misio-narstva, kako bi taj isti duh i taj isti evangelizatorski zanos priopćavale drugima;

c) redovničke zajednice sposobne nadahnjivati i hrabriti laike da s njima dijele karizmu vlastite ustanove, prema svom zvanju u svijetu i svom stilu života, pozivajući ih da otkrivaju nove oblike ostvarivanja te iste karizme i poslanja.

Na taj način redovnička zajednica može postati središtem ižarivanja, duhovne snage, nadahnuća, bratstva koje rađa bratstvom, zajedništva i crkvenog suradništva, gdje različiti doprinositelji pridonose izgradnji Tijela Kristova, koje je Crkva.

Naravno da se najuža suradnja mora odvijati u poštivanju uzajamnih zvanja i različitih načina života koji su svojstveni redovnicima i laicima.

Redovnička zajednica ima svoje zahtjeve nadahnuća, dnevnog reda, discipline i odvojenosti⁸⁶, koji čine nezamislivima neke oblike suradnje koji bi uključivali zajedničko stanovanje i zajednički život redovnika i laika; osim toga, i laici imaju svoje zahtjeve koje valja poštivati.

Inače bi redovnička zajednica izgubila svoju fizionomiju, koju mora sačuvati obdržavanjem vlastita načina zajedničkog života.

ZAKLJUČAK

71. Redovnička zajednica, kao izričaj Crkve, plod je Duha i dioništvo je u trojstvenom zajedništvu. Odatle izvire obveza svakog redovnika i svih

86 Usp. kan. 667, 607, § 3.

redovnika da se osjećaju suodgovornima za bratski život u zajedništvu, kako bi se jasno očitovala pripadnost Kristu, koji izabire i poziva braću i sestre da u njegovo ime žive zajedno.

"Sva plodnost redovničkog života ovisi o kakvoći bratskog života u zajedništvu. Štoviše, sadašnja obnova u Crkvi i u redovničkom životu označena je traženjem zajedništva i zajednice."⁸⁷

Nekim osobama posvećena života i nekim zajednicama ponovno započeti izgrađivanjem bratskog života u zajedništvu može izgledati teškim, pa čak i utopijskim pothvatom. Zbog nekih rana prošlosti i poteškoća sadašnjosti može se učiniti da zadaća nadmašuje siromašne ljudske sile.

Radi se o tome da se s vjerom ponovno počne razmišljati o teološkom smislu bratskog života u zajedništvu, da se dođe do uvjerenja kako tim putem ide svjedočenje posvećenja.

"Odgovor na taj poziv da zajedno s Gospodinom gradimo zajednicu svagdanjom strpljivošću - kaže nadalje Sveti Otac - prolazi dugim križnim putem, pretpostavlja česta odricanja samih sebe..."⁸⁸

Sjedinjeni s Marijom, Majkom Isusovom, naše zajednice zazivaju Duha. Onoga koji ima moć stvoriti bratstva koja će izarivati radost Evanđelja, koja će biti sposobna privući nove učenike slijedeći primjer prve zajednice: "Bijahu postojani u nauku apostolskom, u zajedništvu, lomljenju kruha i molitvama" (*Dj* 2,41), "i sve se više povećavalo mnoštvo muževa i žena što vjerovahu u Gospodina" (*Dj* 5,14).

Neka Marija okuplja oko sebe redovničke zajednice i neka ih podržava u zazivanju Duha, koji je veza, kvasac i izvor svakoga bratskog zajedništva.

15. siječnja 1994. Sveti Otac je odobrio ovaj dokument Kongregacije za ustanove posvećenog života i društva apostolskog života te dopustio njegovo objavljivanje.

Rim, 2. veljače 1994., na blagdan Prikazanja Gospodnjeg.

EDUARDO KARD. MARTINEZ SOMALO
prefekt

FRANCISCO JAVIER ERRAZURIZ OSSA
tajnik

87 Ivan Pavao II. na Plenarnom zasjedanju CIVCSVA (20. 11. 1992.) br. 3.

88 *Isto*, br. 3.